

MINISTERUL FINANTELOR AL REPUBLICII MOLDOVA

NOTĂ ANALITICĂ
privind rezultatele monitoringului financiar al
activității economico-financiare în anul 2022
a întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu
capital integral sau majoritar de stat

Chișinău, 2023

CUPRINS

I.	Prezentare generală.....	3-6
II.	Rezultatele monitoringului financiar al activității economico-financiare a întreprinderilor de stat.....	6-21
III.	Rezultatele monitoringului financiar al activității economico-financiare a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat.....	21-33
IV.	Informația privind datoria întreprinderilor de stat și a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, monitorizată în condițiile Legii nr. 419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat.....	33-35
V.	Conexiunile întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat cu sistemul bugetar.....	35-41
VI.	Rezultatele monitoringului financiar al activității întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, aflate în procedură de insolvabilitate/lichidare.....	42-46
VII.	Auditul extern și inspectarea financiară.....	46-48
VIII.	Concluzii și recomandări.....	49-54

Anexe

I. Prezentare generală

La situația din 1 ianuarie 2023, în Registrul patrimoniului public ținut de către Agenția Proprietății Publice subordonată Guvernului (în continuare – Agenția Proprietății Publice) sunt incluse 176 întreprinderi de stat și 74 societăți comerciale cu capital de stat, din care 58 societăți comerciale dețin capital integral sau majoritar de stat.

Din 74 societăți comerciale cu capital de stat, la 22 entități economice cota statului în capitalul social constituie 100%, la 22 entități economice – de la 75,0% până la 99,99%, la 11 entități economice – de la 50,0% până la 74,99%, la 9 entități economice – de la 25,0% până la 49,99%, la 3 entități economice – de la 10,0% până la 24,99%, iar la 7 entități economice – până la 9,99 la sută.

Tabelul 1.1

Informația consolidată privind numărul întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital de stat conform Registrului patrimoniului public

	La situația din 01.01.2022			La situația din 01.01.2023		
	Întreprinderi de stat	Societăți pe acțiuni		Întreprinderi de stat	Societăți pe acțiuni	
		Cu cota statului în capitalul social	din care: cu cota statului mai mare de 50%		Cu cota statului în capitalul social	din care: cu cota statului mai mare de 50%
Total conform Registrului patrimoniului public	179	79	58	176	74	58
<i>din care:</i>						
- pe teritoriul Ucrainei	3	-	-	3	-	-
- în procedura lichidării, reorganizării sau insolvenței	38	30	18	43	25	15
- nu desfășoară activitate dar sunt înregistrate la I.P. „ASP”	22	11	8	20	11	8
Incluse în Lista monitorizată de MF pentru 2021, din care:	116	-	32	110	-	32
- nu au prezentat situațiile financiare pentru anul 2022 la BNS	10	-	1	11	-	1
Total supuse monitoringului financiar pentru anul 2022	106	-	31	99	-	31

Potrivit datelor tabelului 1.1, la 1 ianuarie 2023, Lista întreprinderilor de stat și a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, monitorizate de către Ministerul Finanțelor, include 110 întreprinderi de stat și 32 societăți comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, care desfășoară activitate și prezintă dări de seamă statistice în modul corespunzător.

**Informația consolidată privind numărul întreprinderilor de stat
și societăților pe acțiuni supuse monitoringului financiar**

Entități supuse monitoringului financiar	Pentru anul 2021	Pentru anul 2022
Întreprinderi de stat	106	99
Societăți pe acțiuni cu capital majoritar de stat, din care:	31	31
- societăți pe acțiuni cu capital integral de stat	15	15

Reducerea numărului entităților supuse monitoringului financiar comparativ cu anul 2021 se datorează reducerii numărului entităților cu capital de stat incluse în Registrul patrimoniului public, aceasta la rândul său fiind generată de finalizarea procedurii de lichidare/insolvabilitate cu radierea acestora din Registrul patrimoniului public (S.A. „Uzina de mașini de salubritate din Fălești”, S.A. „Ceramica-T”, S.A. „Cupcini-Cristal” pentru producerea zaharului, S.A. „Combicorm”, S.A. „COMPLECONS”, Î.S. „Agenția Cinevideo” din Strășeni, și Întreprinderea Medicală de Stat „Clinica stomatologică din Telenești”). Concomitent, în anul 2022 a fost reorganizată prin transformare Întreprinderea Municipală „Termogaz-Bălți” în Întreprinderea de Stat „Termogaz-Bălți”.

Ținând cont de faptul că din numărul total al entităților economice supuse monitorizării, 11 întreprinderi de stat și o societate comercială nu au prezentat Biroului Național de Statistică situațiile financiare pentru anul 2022 în modul stabilit de legislația în vigoare (anexa 1.1), în perioada analizată, urmau a fi supuse monitoringului financiar *99 întreprinderi de stat și 31 societăți comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, inclusiv 15 societăți comerciale cu capital integral de stat.*

În conformitate cu datele prezentate Biroului Național de Statistică, mărimea capitalului social al întreprinderilor de stat supuse monitorizării pentru rezultatele anului 2022, la situația din 31.12.2022 constituie 4925,3 mil. lei, iar al societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat monitorizate – 5812,7 mil. lei, inclusiv cu cota statului în mărime de 5774,4 mil. lei.

De asemenea, se comunică că pe parcursul anului 2022 au fost aprobate o serie de Hotărâri de Guvern cu privire la reorganizarea întreprinderilor de stat în alte forme juridice de organizare. Dat fiind faptul că, la situația din 01.01.2022, nu toate entitățile au finisat procedura de reorganizare, acestea au fost supuse monitorizării financiare pentru perioada de referință, întrucât au prezentat rapoartele statistice în modul stabilit în calitate de întreprinderi de stat/ societăți comerciale (Î.S. Publicația periodică revista „Legea și viața”, Î.S. Întreprinderea agricolă de stat „Serele din Chișinău”, Î.S. Publicația periodică revista „Agricultura Moldovei” și Î.S. „Combinatul Republican de Instruire Auto”).

În rezultat, de facto pentru anul 2022 au fost supuse monitorizării financiare 99 întreprinderi de stat și 31 societăți comerciale cu capital integral sau majoritar de stat.

Concomitent, se menționează că per ansamblu au fost supuse unei analize inclusiv întreprinderile de stat și societățile comerciale cu capital integral sau majoritar de stat aflate în procedură de insolvență/ lichidare, în baza situațiilor financiare prezentate de către aceste entități organului statistic.

Totodată, se menționează că în anul 2022, față de 8 întreprinderi de stat au fost aplicate prevederile Legii insolvenței nr. 149/2012 (Î.S. „Direcția Specializată Montare și Exploatare a Mijloacelor Tehnice de Reglementare a Circulației Auto a Poliției Rutiere”, Î.S. „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Hîncești”, Î.S. „Stațiunea Didactico-Experimentală din Stăuceni”, Î.S. „Moldaeroservice”, Î.S. „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Cahul”, Î.S. „Întreprinderea Agricolă de Stat „Flori”, Î.S. Uzina Experimentală „ASELTEH” (în procedura de lichidare), Colegiul Național de Viticultură și Vinificație din Stăuceni” care în comun cu celelalte entități au prezentat Biroului Național de Statistică situațiile financiare pentru anul 2022 în calitate de întreprindere de stat în proces de insolvență și, la fel au fost supuse monitorizării financiare.

Astfel, în conformitate cu pct.5 din Regulamentul privind monitoringul financiar al autorităților publice la autogestiune, al întreprinderilor de stat/ municipale și al societăților comerciale cu capital integral sau majoritar public, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 56/2018, monitoringul activității economico-financiare pentru anul 2022 a întreprinderilor de stat și societăților comerciale a fost efectuat în baza:

- situațiilor financiare anuale, prezentate Biroului Național de Statistică;
- informației privind patrimoniul public al entităților înscrise în Registrul patrimoniului public, prezentată de Agenția Proprietății Publice;
- informației referitoare la obligațiile fiscale (calculate, achitate și restanțele admise), precum și la facilitățile (înlesnirile) fiscale, prezentate de Serviciul Fiscal de Stat;
- informației referitoare la datoria entităților, monitorizată de Ministerul Finanțelor în condițiile Legii nr.419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat;
- informației referitoare la valorile mobiliare: tranzacțiile efectuate pe piața bursieră și extrabursieră cu acțiunile proprietate publică și emisiunile suplimentare de acțiuni înregistrate în Registrul de stat al valorilor mobiliare, prezentate de către Comisia Națională a Pieței Financiare.

În același timp, potrivit Hotărârii Guvernului nr.56/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind monitoringul financiar al autorităților publice la autogestiune, al întreprinderilor de stat/municipale și al societăților comerciale cu capital integral sau majoritar public, în procesul monitoringului financiar se

analizează inclusiv nivelul de atingere a indicatorilor de performanță ai activității economico-financiare a întreprinderilor de stat și a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat prestabiliți de fondator/ acționarul majoritar. În acest context, se remarcă că, monitoringul financiar pentru anul 2022 include analiza nivelului de atingere a indicatorilor de performanță prezentați de Agenția Proprietății Publice.

Ministerul Finanțelor a efectuat monitoringul financiar pentru a obține o imagine pertinentă a situației economico-financiare a entităților cu capital de stat, reflectată în nivelul rentabilității, eficienței și riscului.

Totodată, rezultatele monitoringului financiar servesc drept sursă suplimentară de informare a Guvernului și autorităților publice competente în procesul luării deciziilor privind administrarea și deetatizarea patrimoniului public, după caz, privind restructurarea, atragerea investițiilor private prin privatizare sau identificarea soluțiilor de consolidare a disciplinei financiare și de sporire a eficienței utilizării patrimoniului public. Rezultatele monitoringului financiar se utilizează de către autoritățile publice competente la efectuarea previziunilor cu privire la evoluția activității întreprinderilor de stat și a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, diagnosticarea stării financiare a acestora și a nivelului de gestionare a patrimoniului public, inclusiv prin estimarea încasărilor la buget sub formă de defalcări/dividende din profitul net obținut.

II. Monitoringul financiar al activității economico-financiare a întreprinderilor de stat

Analiza activelor

Potrivit datelor bilanțului generalizat, se atestă că la situația din 31.12.2022, *valoarea totală a activelor* întreprinderilor de stat monitorizate constituie 31178,7 mil. lei și, în perioada de gestiune, s-a majorat cu 2471,9 mil. lei (anexa 2.1). La baza acestei majorări a stat creșterea valorică atât a activelor imobilizate cu 1769,6 mil. lei, cât și a activelor circulante ale întreprinderilor cu 701,4 mil. lei. Efectuând o analiză detaliată a activelor întreprinderilor de stat, se constată că majorarea acestora a fost generată în special de majorarea semnificativă a valorii imobilizărilor corporale cu 1844,9 mil. lei, creanțelor curente și altor active circulante cu 778,9 mil. lei și a stocurilor cu 359,3 mil. lei.

Totodată, în componența activelor întreprinderilor de stat au fost înregistrate și diminuări ale unor grupe de active, din care se evidențiază diminuarea valorii a numerarului și documentelor bănești cu 397,7 mil. lei, a imobilizărilor necorporale cu 51,5 mil. lei, investițiilor financiare curente cu 39,1 mil. lei, a creanțelor pe termen lung și altor active imobilizate cu 17,4 mil. lei și a investițiilor financiare pe termen lung cu 6,4 mil. lei.

Analiza structurii activelor (patrimoniului) întreprinderilor de stat, în dinamică

Grupe de active	01.01.2022		31.12.2022		Abaterea (+/-)	
	Suma, mil. lei	Cota, %	Suma, mil. lei	Cota, %	Suma, mil. lei	p.p.
1	2	3	4	5	6=4-2	7=5-3
1. Imobilizări necorporale	79,2	0,2	27,7	0,1	-51,5	-0,1
2. Imobilizări corporale	22937,8	79,9	24782,7	79,5	1844,9	-0,4
3. Investiții financiare pe termen lung	216,9	0,8	210,5	0,6	-6,4	-0,2
4. Creanțe pe termen lung și alte active imobilizate	825,3	2,9	807,9	2,6	-17,4	-0,3
Total active imobilizate	24 059,2	83,8	25 828,8	82,8	1 769,6	-1,0
1. Stocuri	1048,1	3,7	1407,4	4,5	359,3	+0,8
2. Creanțe curente și alte active circulante	1320,3	4,6	2099,2	6,7	778,9	+2,1
3. Investiții financiare curente	211,5	0,7	172,4	0,6	-39,1	-0,1
4. Numerar și documente bănești	2068,6	7,2	1670,9	5,4	-397,7	-1,8
Total active circulante	4648,5	16,2	5349,9	17,2	701,4	+1,0
Total active	28707,7	100	31178,7	100	+2471,0	x

În partea ce vizează *structura activelor* întreprinderilor de stat, se atestă că acestea sunt formate în proporție de 82,8% din active imobilizate (sau 25828,8 mil. lei) și în proporție de 17,2% din active circulante (sau 5349,9 mil. lei). În particular, în totalul activelor, ponderi semnificative au revenit imobilizărilor corporale - 79,5% (sau 24782,7 mil. lei), urmate de ponderea creanțelor curente și altor active circulante - 6,7% (2099,2 mil. lei), numerarului și documente bănești - 5,4% (1670,9 mil. lei), stocurilor - 4,5% (sau 1407,4 mil. lei) și creanțelor pe termen lung și altor active imobilizate - 2,6% (sau 807,9 mil. lei).

Celelalte elemente de activ dețin ponderi minoritare în structura activelor întreprinderilor, de exemplu: cele mai mici ponderi s-au înregistrat la imobilizări necorporale - 0,1% (sau 27,7 mil. lei), și a câte 0,6% la investiții financiare pe termen lung sau (210,5 mil. lei) și investiții financiare curente sau (172,4 mil. lei).

În același timp, se menționează că la finele anului 2022, cele mai semnificative majorări și diminuări ale activelor totale, față de începutul anului 2022, s-au înregistrat la întreprinderile reflectate în tabelul de mai jos.

Tabelul 2.2

Cele mai considerabile majorări și diminuări ale activelor totale ale întreprinderilor de stat

mil. lei

Nr. d/o	Majorări ale activelor comparativ cu 01.01.2022		Nr. d/o	Diminuări ale activelor comparativ cu 01.01.2022	
	Denumirea întreprinderii	Valoarea majorării		Denumirea întreprinderii	Valoarea diminuării
1.	Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor”	1479,9	1.	Î.S. „Poșta Moldovei”	52,5
2.	Î.S. „Calea Ferată din Moldova”	190,2	2.	Î.S. pentru utilizarea spațiului aerian și deservirea traficului aerian „Moldatsa”	38,2
3.	Î.S. „Moldelectrica”	625,7	3.	Î.S. „Aeroportul Internațional Mărculești”	13,3
4.	Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău”	62,6	4.	Î.S. „Nodul Hidroenergetic „Costești”	11,9
5.	Î.S. „Flus”	26,8	5.	Î.S. Organizația Concertistică și de Impresariat „Moldova-Concert”	6,1

Nr. d/o	Majorări ale activelor comparativ cu 01.01.2022		Nr. d/o	Diminuări ale activelor comparativ cu 01.01.2022	
	Denumirea întreprinderii	Valoarea majorării		Denumirea întreprinderii	Valoarea diminuării
6.	Î.S. „Institutul de Tehnica Agricolă „Mecagro”	24,2	6.	Î.S. „Combinatul de Vinuri de calitate „Mileștii Mici”	5,9
7.	Î.S. pentru Silvicultură „Edineț”	16,6	7.	Î.S. „Termogaz Bălți”	4,8
8.	Î.S. pentru Silvicultură „Chișinău”	12,9	8.	Î.S. Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală”	4,6
9.	Î.S. „Centrul de pregătire a specialiștilor pentru Armata Națională”	12,5	9.	Î.S. „Direcția Nodului Hidroenergetic Costești-Stînca”	2,7
10.	Î.S. pentru Silvicultură „Hîncești-Silva”	11,8	10.	Î.S. de bază „Medisan”	2,6

Este de remarcat că, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 756/2022 cu privire la transmiterea și schimbarea categoriei de destinație a unor terenuri în scopul reabilitării și extinderii drumului național M3 Chișinău–Cimișlia–Vulcănești–Giurgiulești–frontiera cu România, au fost aprobate decizii de transmitere/schimbarea destinației în gestiunea Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor” a unor terenuri cu destinație agricolă în categoria de terenuri destinate industriei, transporturilor, telecomunicațiilor și cu alte destinații speciale, în scopul reabilitării și extinderii drumului național M3 Chișinău–Cimișlia–Vulcănești–Giurgiulești–frontiera cu România, pe segmentul de ocolire a orașului Vulcănești, UTA Găgăuzia.

În contextul celor expuse, se menționează că în anul 2022 întreprinderile de stat înregistrează, *per ansamblu*, o rentabilitate a activelor (rentabilitate economică) de 0,03%, ceea ce înseamnă că întreprinderile de stat în anul 2022 au generat per general pierderi nete de 0,03 bani la fiecare leu active (*raportul dintre profitul pînă la impozitare/ valoarea medie a activelor*).

Analiza capitalului propriu

Capitalul propriu (patrimoniul net) al întreprinderilor de stat, înregistrat la finele anului 2022, a constituit per total 19609,0 mil. lei (anexa 2.2), valoarea acestuia majorând-se cu 4420,5 mil. lei față de situația de la începutul anului analizat.

Majorarea capitalului propriu a fost condiționată preponderent de majorarea altor elemente de capital propriu în total față de 01.01.2022 cu 4305,1 mil. lei, în special la Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor” cu 4310,1 mil. lei (suma respectivă reprezintă alte rezerve sau valoarea finanțărilor primite de la bugetul de stat și/sau fondul rutier, care au fost utilizate pentru finanțarea reconstrucției/construcției drumurilor aflate în gestiunea întreprinderii), circa 2 mil. lei la întreprinderile de stat din administrarea Agenției „Moldsilva” (suma respectivă reprezintă valoarea finanțării primite în cadrul Proiectului pentru procurarea fondurilor fixe pentru prelucrarea pământului întru sădirea pădurilor noi pe terenurile degradate, pentru acordarea serviciilor de plantare și îngrijire).

Analiza structurii și evoluției pasivelor întreprinderilor de stat

Grupe de pasive	01.01.2022		31.12.2022		Abaterea (+/-)	
	Suma, mil. lei	Cota, %	Suma, mil. lei	Cota, %	Suma, mil. lei	p.p.
1	2	3	4	5	6=4-2	7=5-3
1. Capital social și neînregistrat	5 344,1	18,6	5498,0	17,6	+153,9	-1,0
2. Prime de capital	-	-	3,3	0,01	+3,3	+0,01
3. Rezerve	1 395,9	4,9	1383,9	4,4	-12,0	-0,5
4. Profit (pierdere)	-457,9	-1,6	-506,1	-1,61	-48,2	-0,01
5. Rezerve din reevaluare	1 250,3	4,3	1268,7	4,1	+18,4	-0,2
6. Alte elemente de capital propriu	7 656,1	26,7	11961,2	38,4	+4305,1	+11,7
Total capital propriu	15188,5	52,9	19609,0	62,9	+4420,5	+10,0
7. Datorii pe termen lung	10855,4	37,8	8306,5	26,7	-2548,9	-11,1
8. Datorii curente	2592,6	9,0	2937,9	9,4	+345,3	+0,4
Total datorii	13448,0	46,8	11244,4	36,1	-2203,6	-10,7
9. Provizioane	71,20	0,3	325,3	1,0	+254,1	+0,7
Total pasive	28707,7	100	31178,7	100	+2471,0	x

* - includ și datorii al căror termen de achitare nu a parvenit

E de menționat că capitalul social și neînregistrat s-a majorat față de 01.01.2022 cu 153,9 mil. lei, acesta a influențat pozitiv asupra majorării capitalului propriu.

Totodată, pierderile¹ întreprinderilor de stat în anul 2022 au constituit per total 506,1 mil. lei, majorând-se față de 01.01.2022 cu 48,2 mil. lei, contribuind la diminuarea capitalului propriu cu aceeași mărime. De asemenea, se menționează că 36 întreprinderi de stat din 99 întreprinderi monitorizate sau 36,4% înregistrează pierderi, care în mare parte nu s-au diminuat față de 01.01.2022.

E de remarcat că, la finele anului 2022, conform situațiilor financiare prezentate Biroului Național de Statistică, capitalul social și neînregistrat al întreprinderilor de stat monitorizate a constituit 5498,0 mil. lei, mărimea rezervelor din reevaluare a constituit 1268,7 mil. lei, majorând-se cu 18,4 mil lei.

De asemenea, se evidențiază că, aproximativ 4,4% din valoarea totală a capitalului propriu al întreprinderilor de stat monitorizate sunt reprezentate de rezerve, care includ capitalul de rezervă, rezervele statutare și alte rezerve. La 31.12.2022, valoarea rezervelor a constituit 1383,9 mil. lei, care s-a micșorat pe parcursul anului 2022 cu 12,0 mil. lei. *Cele mai mari rezerve* se înregistrează la: Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău” - 437,4 mil. lei, Î.S. „Moldelectrica” - 360,0 mil. lei, Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău” - 287,2 mil. lei, Î.S. pentru utilizarea spațiului aerian și deservirea traficului aerian „MoldATSA” - 95,5 mil. lei, Î.S. „Aeroportul Internațional Mărculești” - 59,8 mil. lei, Î.S. „Combinatul de vinuri de calitate Mileștii Mici” - 53,6 mil. lei, Î.S. „Radiocomunicații” - 45,7 mil. lei, Î.S.

¹ Indicatorul respectiv se reflectă în bilanțul prescurtat pe rd.150 și reflectă suma corecțiilor rezultatelor anilor precedenți depistate în perioada de gestiune, a profitului (pierderii) anilor precedenți și a perioadei de gestiune curente și profitului utilizat al perioadei de gestiune.

„Nodul Hidroenergetic Costești”- 49,2 mil. lei, Î.S. Institutul de Geodezie, Prospecțiuni Tehnice și Cadastru „INGEOCAD”- 27,2 mil. lei, Î.S. „Combinatul Poligrafic”- 20,3 mil. lei și Î.S. „Poșta Moldovei” - 10,6 mil. lei.

Prin urmare, se menționează că capitalul de rezervă poate fi folosit pentru acoperirea pierderilor întreprinderii și/sau la majorarea capitalului ei social. Totodată, pct.18 din Standardul Național de Contabilitate „Capital propriu și datorii” aprobat prin Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 118/2013 privind aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate prevede faptul că rezervele se utilizează în baza deciziei organului de conducere împuternicit al entității. Astfel, se consideră oportună examinarea de către organele de conducere ale întreprinderilor de stat (fondator/consiliu de administrație/administrator) a *posibilităților de utilizare a unei cote din rezervele acumulate pentru acoperirea pierderilor anilor precedenți, și după caz pentru majorarea capitalului social al întreprinderii, prin aprobarea deciziilor corespunzătoare în acest sens.*

Suplimentar, atenționăm că la finele anului 2022, comparativ cu începutul anului, a avut loc o majorare a capitalului propriu la 59 întreprinderi de stat sau la circa 59,6% din numărul întreprinderilor supuse analizei (majorare cauzată în special de înregistrarea majorării rezervelor și/sau altor elemente de capital propriu, precum și ca rezultat al modificării legislației contabile). Totodată, la 40 întreprinderi de stat sau 40,4% din numărul total al întreprinderilor de stat au fost înregistrate diminuări ale capitalului propriu.

În acest context, se remarcă că *diminuarea capitalului propriu* se atestă la Întreprinderea de Stat Revista „Curier Medical” sau 50,0% din întreprinderile administrate de Ministerul Sănătății, și 20,0% din întreprinderile administrate de Agenția „Moldosilva” (la 5 din 25 întreprinderi de stat), la 50,0% din întreprinderea administrată de Ministerul Culturii (la Î.S. Organizația Concertistică și de Impresariat „Moldova-Concert”), la 46,6% din întreprinderile administrate de Agenția Proprietății Publice (la 27 din 58 întreprinderi de stat, preponderent cele din domeniul apelor).

Cele mai mari diminuări ale capitalului propriu, condiționate de diminuarea rezervelor, altor elemente de capital propriu, pierderilor, etc. s-au înregistrat la:

- Î.S. „Moldelectrica” - cu 112,5 mil. lei;
- Î.S. „Moldtranselectro” - cu 50,5 mil. lei;
- Î.S. „Direcția Nodului Hidroenergetic Costești-Stînca” - cu circa 43,5 mil. lei;
- Î.S. pentru utilizarea spațiului aerian și deservirea traficului aerian „MoldATSA” – cu 38,8 mil. lei,
- Î.S. „Poșta Moldovei” - cu 23,7 mil. lei;
- Î.S. „Aeroportul Internațional Mărculești” - cu 13,8 mil. lei;
- Î.S. „Nodul Hidroenergetic Costești” - cu 7,1 mil. lei;

- Î.S. Organizația Concertistică și de Impresariat „Moldova-Concert” - cu 5,0 mil. lei;
- Î.S. „Servicii Pază” - cu 2,4 mil. lei;
- Î.S. Institutul de Cercetare, Proiectare și Tehnologie „Energoproiect”- cu 2,2 mil. lei;
- Î.S. „Centrul de Metrologie Aplicată și Certificare” - cu 2,1 mil. lei.

Depășirea capitalului social și neînregistrat față de capitalul propriu la 31.12.2022 se înregistrează la 26 întreprinderi de stat sau 26,3% din numărul întreprinderilor monitorizate, din care 25 sau 96,2% întreprinderilor de stat care au înregistrat depășirea capitalului social și neînregistrat față de capitalul propriu atât la 01.01.2022, cât și la 31.12.2022. Din cele 26 întreprinderi de stat (care înregistrează depășirea capitalului social și neînregistrat față de capitalul propriu), 11 întreprinderi înregistrează o valoare negativă a capitalului propriu reieșind din faptul că au fost înregistrate pierderi semnificative, din care se evidențiază:

- Î.S. „Moldtranselectro” - 140,5 mil. lei (mai mult de 6 ani);
- Î.S. „Stațiunea Didactico-Experimentală din Petricani” - 3,9 mil. lei (5 perioade consecutive);
- Î.S. „Brănești” - 3,3 mil. lei (5 perioade consecutive);
- Î.S. Institutul de Cercetare, Proiectare și Tehnologie „Energoproiect” - 2,2 mil. lei (mai mult de 2 ani);
- Î.S. „Stațiunea Tehnică de Irigare Ungheni” - 1,8 mil. lei (mai mult de 2 ani);
- Î.S. „Casa de comerț”- 1,3 mil. lei (4 perioade consecutive).

Totodată, 7 din 11 întreprinderi de stat cu capital propriu negativ înregistrează această situație atât la 01.01.2022 cât și la 31.12.2022. Este de remarcat că, potrivit art. 5 alin. (5) din Legea nr. 246/2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală, dacă, la expirarea a 3 ani consecutivi de administrare, valoarea activelor nete (capitalului propriu) ale întreprinderii de stat va fi mai mică decât mărimea capitalului social, fondatorul va adopta una dintre următoarele hotărâri: a) de reducere a capitalului social, respectând prevederile art.4 alin.(1) din legea prenotată; b) de transmitere a unor bunuri sau mijloace bănești în calitate de aport la capitalul social; c) de dizolvare a întreprinderii de stat, dacă activele nete sunt sub limita prevăzută la art.4 alin.(1) din lege.

De asemenea, se menționează că *rentabilitatea capitalului propriu* (financiară) la întreprinderile de stat, în anul 2022, a constituit *per ansamblu* (-0,16%) (raportul dintre profitul net/pierdere netă și valoarea medie a capitalului propriu), ceea ce semnifică faptul că la 1 leu capital propriu, în anul 2022, s-au generat 0,16 bani pierderi nete.

Analiza indicatorilor de rezultat

Potrivit situației de profit și pierdere, se atestă că în anul 2022 întreprinderile de stat au înregistrat un profit brut în mărime de 881,4 mil. lei și este cu 46,0 mil. lei mai mare comparativ cu anul 2021, deoarece ritmul majorării veniturilor din vânzări (cu 1501,2 mil. lei) este mai mare față de majorarea costului vânzărilor (cu 1465,2 mil. lei).

Tabelul 2.4

Analiza indicatorilor de rezultat a întreprinderilor de stat

Nr. d/o	Indicatori	2021, mil. lei	2022, mil. lei	Devierea, +/- mil. lei
1.	Venituri din vânzări	3508,9	5010,1	1501,2
2.	Costul vânzărilor	2673,5	4128,7	1455,2
3.	Profitul brut	835,4	881,4	46,0
4.	Alte venituri din activitatea operațională	203,8	223,1	19,3
5.	Cheltuieli de distribuire	31,6	30,1	-1,5
6.	Cheltuieli administrative	639,2	728,2	89,0
7.	Alte cheltuieli din activitatea operațională	342,7	339,3	-3,4
8.	Rezultatul din activitatea operațională: profit (pierdere)	25,7	6,9	-18,8
9.	Rezultatul: profit (pierdere) financiară	33,9	-12,1	-46,0
10.	Rezultatul din operațiuni cu active imobilizate și excepționale: profit (pierdere)	6,7	0,3	-6,4
11.	Rezultatul din alte activități: profit (pierdere)	40,6	-11,8	-52,4
12.	Profit (pierdere) până la impozitare	66,3	-4,9	-71,2
13.	Cheltuieli privind impozitul pe venit	46,5	22,6	-23,9
14.	Profit net (pierdere netă) al perioadei de gestiune	19,8	-27,5	-47,3

Veniturile din vânzări înregistrate de toate întreprinderile de stat în anul 2022 au constituit 5010,1 mil. lei. În anul de raportare, 27 întreprinderi de stat (sau 27,3%) au înregistrat o micșorare cu 96,8 mil. lei a veniturilor din vânzări (anexa 2.3), din care cele mai mari micșorări se înregistrează la:

- Î.S. pentru utilizarea spațiului aerian și deservirea traficului aerian „MoldATSA” - cu 32,2 mil. lei;
- Î.S. „Nodul Hidroenergetic Costești” - cu 20,9 mil. lei;
- Î.S. Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală” - cu 11,3 mil. lei;
- Î.S. „Institutul de Tehnica Agricolă „Mecagro” - cu 10,2 mil. lei;
- Î.S. pentru Silvicultură din „Călărași” - cu 4,8 mil. lei;
- Î.S. „Stațiunea Tehnologico-Experimentală Maximovca” - cu circa 4,0 mil. lei;
- Î.S. pentru Silvicultură „Orhei” - cu 1,7 mil. lei;
- Î.S. „Întreprinderea Editorială Poligrafică „Știință” - cu 1,5 mil. lei;
- Î.S. Institutul de Cercetare, Proiectare și Tehnologie „Energoproiect” - cu circa 1,5 mil. lei;
- Î.S. Institutul de Geodezie, Prospeccțiuni Tehnice și Cadastru „INGEOCAD” - cu 1,4 mil. lei.

Este de remarcat că micșorarea veniturilor din vânzări atrage după sine o micșorare a taxei pe valoarea adăugată încasată în bugetul de stat, fapt ce reprezintă *un risc fiscal pentru bugetul public național*.

De altfel, *cele mai mari majorări ale veniturilor din vânzări* în anul 2022, se înregistrează la:

- Î.S. „Calea Ferată din Moldova” - cu 658,1 mil. lei;
- Î.S. „Moldelectrica” - cu 574,7 mil. lei;
- Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău” - cu 160,0 mil. lei;
- Î.S. „Poșta Moldovei” - cu 36,9 mil. lei;
- Î.S. „Centrul de pregătire a specialiștilor pentru Armata Națională” - cu 14,5 mil. lei;
- Î.S. „Servicii Pază” - cu 13,9 mil. lei;
- Î.S. „Detașamentul de Pază Paramilitară” - cu circa 12,0 mil. lei;
- Î.S. pentru Silvicultură „Șoldănești” - cu 9,8 mil. lei;
- Î.S. pentru Silvicultură „Silva-Sud” - cu circa 9,0 mil. lei;
- Î.S. Editura „Universul” - 8,0 mil. lei;
- Î.S. „Portul Fluvial Ungheni” - 7,3 mil. lei;
- Î.S. pentru Silvicultură „Hîncești-Silva” - cu 6,8 mil. lei;
- Î.S. pentru Silvo-Cinegetică „ISC-Strășeni” - cu 6,6 mil. lei;
- Î.S. pentru Silvicultură „Tighina” - cu 6,4 mil. lei, etc.

Totodată, din 99 întreprinderi de stat supuse analizei, 7 întreprinderi de stat nu înregistrează în anul 2022 venituri din vânzări, din care (Î.S. „Publicația periodică revista „Legea și viața” și Î.S. Întreprinderea agricolă de stat „Serele din Chișinău” au fost reorganizate și la sfârșitul perioadei de raportare au fost fuzionate cu alte instituții, iar 4 întreprinderi nu înregistrează venituri din vânzări nici în anul 2021, nici în anul 2022, (Î.S. „Moldtranselectro”, Î.S. „Bacul Molovata”, Î.S. Întreprinderea agricolă de stat „Serele din Chișinău” și Î.S. Antreprenoriatul Liber „Expo-Business Chișinău”). În partea ce vizează *cheltuielile din activitatea operațională* suportate de către întreprinderile de stat în anul 2022, se atestă că valoarea acestora a constituit per total 1097,6 mil. lei sau cu 84,0 mil. lei mai mult comparativ cu perioada anului 2021 (anexa 2.5), majorare condiționată de majorarea altor cheltuieli administrative cu 89,0 mil. lei față de anul 2021.

Majoritatea cheltuielilor este reprezentată de alte cheltuieli administrative, care au constituit 66,4% (sau 728,2 mil. lei). De asemenea, ponderea cheltuielilor din activitatea operațională este de 30,9% (sau 339,3 mil. lei) care s-au micșorat cu 3,4 mil. lei comparativ cu perioada anului precedent. Cheltuielile de distribuire au înregistrat pondere minoritară în totalul cheltuielilor din activitatea operațională – 2,7% (sau 30,1 mil. lei), astfel cheltuielile de distribuire s-au micșorat față de perioada raportată cu 1,5 mil. lei.

Respectiv, în anul 2022, întreprinderile de stat au obținut, per ansamblu, *profit din activitatea operațională* în valoare de 6,9 mil. lei, sau cu 18,8 mil. lei mai puțin față de anul 2021. În particular, se remarcă că 69 *întreprinderi de stat* sau 69,7% din 99 întreprinderi supuse monitorizării, *înregistrează în anul 2022 profit din activitatea operațională (218,5 mil. lei)*, iar restul 30 *întreprinderi de stat* au generat *pierderi nete (211,7 mil. lei)*. Astfel, se atestă că 50,0% din întreprinderile (sau 1 întreprinderi din 2 întreprinderi) administrate de Ministerul Apărării înregistrează pierderi din activitatea operațională, urmate de 33,3% (sau 1 întreprinderi din 3 întreprinderi) administrate de Ministerul Culturii, 25,0% (2 întreprinderi de stat din 8 întreprinderi) din domeniul irigației și gospodăririi apelor, 12,0% (3 întreprinderi de stat din 25 întreprinderi) administrate de Agenția „Moldsilva”. De asemenea, se atenționează că activitatea acestor întreprinderi este nerentabilă din punct de vedere economic.

Ca volum, *cele mai considerabile pierderi din activitatea operațională* au fost înregistrate de:

- Î.S. „Moldelectrica” - cu 83,5 mil. lei;
- Î.S. pentru utilizarea spațiului aerian și deservirea traficului aerian „MoldATSA” - cu 38,7 mil. lei;
- Î.S. Organizația Concertistică și de Impresariat „Moldova-Concert” - cu 33,8 mil. lei;
- Î.S. „Poșta Moldovei” - cu 15,4 mil. lei;
- Î.S. „Aeroportul Internațional Mărculești” - cu 12,1 mil. lei;
- Î.S. „Centrul de pregătire a specialiștilor pentru Armata Națională” - cu 5,0 mil. lei;
- Î.S. „Direcția Nodului Hidroenergetic Costești-Stânca” - cu circa 2,7 mil. lei.

Totodată, în anul 2022, întreprinderile de stat au generat per total *pierderi din alte activități* în cuantum de 11,7 mil. lei, ceea ce este cu 52,3 mil. lei mai mult față de anul 2021, în timp ce în anul precedent a fost obținut profit în mărime de 40,6 mil. lei.

În rezultatul activității economico-financiare, în ansamblu, întreprinderile de stat au generat pierderi nete al perioadei de gestiune în mărime de 27,5 mil. lei, în timp ce în anul 2021 a fost obținut profit net în mărime de 19,7 mil. lei (anexa 2.3). Factorul care a stat la baza micșorării rezultatului financiar net al perioadei de gestiune înregistrat de întreprinderile de stat a fost micșorarea rezultatului din activitatea operațională, micșorarea rezultatului din alte activități, precum și majorarea costului vânzărilor.

Este de remarcat faptul că, în comparație cu anul 2021, se atestă majorarea procentului întreprinderilor de stat ce au activat cu profit (de la 67,7% la 73,8%) și micșorând-se ponderea întreprinderilor ce au activat cu pierderi nete (de la 32,3% la 24,2%).

Situația financiară a întreprinderilor de stat

Anul	Numărul entităților economice supuse analizei	Au activat cu pierderi			Au activat cu profit			Rezultat financiar nul	
		numărul ent. ec.	ponderea, %	suma, mil. lei	numărul ent. ec.	ponderea, %	suma, mil. lei	numărul ent. ec.	ponderea, %
A	1	2	3=2/1	4	5	6=5/1	7	8	9=8/1
2021	106	41	38,7	202,9	65	61,3	212,0	-	-
2022	99	24	24,2	247,6	73	73,8	220,1	2	2,0

În perioada de gestiune, din numărul total al întreprinderilor care au înregistrat profit, 32 întreprinderi de stat sau 32,3% au obținut *profit net mai mare de 1 milion lei*. Cele mai mari profituri fiind înregistrate de către:

- Î.S. „Calea Ferată din Moldova” - 62,1 mil. lei;
- Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău” – 49,9 mil. lei;
- Î.S. „Nodul Hidroenergetic Costești” – 12,6 mil. lei;
- Î.S. „Portul Fluvial Ungheni” - 8,5 mil. lei;
- Î.S. pentru Silvicultură „Edineț” – 6,6 mil. lei;
- Î.S. pentru Silvicultură „Șoldănești” – 6,4 mil. lei;
- Î.S. Institutul de Geodezie, Prospecțiuni Tehnice si Cadastru „INGEOCAD” - 5,2 mil. lei;
- Î.S. pentru Silvicultură „Silva-Sud” – 5,1 mil. lei.

Rentabilitatea veniturilor din vânzări (profit net/venituri din vânzări) a întreprinderilor de stat care au înregistrat în anul 2022 profit net (73 întreprinderi) constituie 7,66%, aceasta relatând despre faptul că în perioada analizată, întreprinderile respective au obținut, per total, 7,66 bani profit net la 1 leu venituri din vânzări.

Din 73 întreprinderi de stat cu profit net, la 24 întreprinderi se observă o *diminuare* cu circa 51,6 mil. lei a profitului net comparativ cu anul 2021, cele mai semnificative micșorări fiind înregistrate la:

- Î.S. „Nodul Hidroenergetic „Costești” - 24,7 mil. lei;
- Î.S. „Stațiunea Tehnologico-Experimentală Maximovca” - 6,5 mil. lei;
- Î.S. „Combinatul de Vinuri de calitate „Mileștii Mici” - 4,4 mil. lei;
- Î.S. pentru Silvicultură „din Călărași” - 4,2 mil. lei;
- Î.S. „Stațiunea Didactico-Experimentală „Criuleni” - 2,2 mil. lei;
- Î.S. „Institutul de Tehnica Agricolă „Mecagro” - 1,5 mil. lei;
- Î.S. „Rezervația de Stat Codrii” -1,4 mil. lei;
- Î.S. „Radiocomunicații” - 1,3 mil. lei.

Concomitent, este de remarcat că din numărul total al întreprinderilor de stat ce au generat pierderi nete (24 întreprinderi), 13 întreprinderi sau 54,2% din numărul total al întreprinderilor cu pierderi au înregistrat *pierderi nete mai mari de 1 milion lei (întrucât a avut loc depășirea considerabilă a cheltuielilor comparativ cu veniturile înregistrate în anul 2021)*, cele mai mari pierderi fiind obținute de:

- Î.S. „Moldelectrica” – 104,3 mil. lei;
- Î.S. „Moldtranselectro” – 50,5 mil. lei;
- Î.S. pentru utilizarea spațiului aerian și deservirea traficului aerian „MoldATSA” - cu 36,5 mil. lei;
- Î.S. „Poșta Moldovei” – 18,1 mil. lei;
- Î.S. „Aeroportul Internațional Mărculești” - 14,4 mil. lei;
- Î.S. Organizația Concertistică și de Impresariat „Moldova-Concert” – 5,0 mil. lei;
- Î.S. „Centrul de pregătire a specialiștilor pentru Armata Națională” - 5,0 mil. lei;
- Î.S. pentru Silvicultură „Orhei” - 1,3 mil. lei;
- Î.S. „Direcția Nodului Hidroenergetic Costești-Stînca” - 2,7 mil. lei;
- Î.S. „Servicii Pază” – 2,3 mil. lei.

La fel, s-a constatat că 8 întreprinderi de stat, care în anul 2021 au înregistrat profit net în mărime totală de 59,4 mil. lei, în anul 2022 au generat pierderi nete în mărime de 147,6 mil. lei, cele mai mari decalaje fiind reflectate în tabelul 2.6.

Tabelul 2.6

Întreprinderile de stat cu cel mai mare decalaj între profitul net înregistrat în anul 2021 și pierderea netă aferentă anului 2022

mil. lei

Nr. d/o	Denumirea întreprinderii	Profit net, anul 2021	Pierdere netă, anul 2022	Diferența
1.	Î.S. „Moldelectrica”	54,3	-104,3	-158,6
2.	Î.S. pentru utilizarea spațiului aerian și deservirea traficului aerian „MoldATSA”	3,1	36,5	-39,6
3.	Î.S. „Organizația Concertistică și de Impresariat „Moldova-Concert”	1,1	-5,0	-6,1
4.	Î.S. pentru Silvicultură „Orhei”	0,7	-1,3	-2,0
5.	Î.S. Institutul de Geodezie, Prospecțiuni Tehnice și Cadastru „NGEOCAD”	0,1	0,4	-0,5
6.	Î.S. „Litoral”	0,06	0,2	-0,26

Raportul dintre totalul pierderii nete a întreprinderilor de stat, care în anul 2022 au generat pierderi nete și veniturile din vânzări obținute de acestea constituie aproximativ 11,6%, ceea ce semnifică faptul că, întreprinderile respective înregistrează per total în anul de raportare 11,6 bani pierderi nete la 1 leu venituri din vânzări.

Analiza creanțelor și datoriilor

Întreprinderile de stat la finele anului 2022 au înregistrat *creanțe și alte active totale* în valoare de 2907,1 mil. lei, acestea fiind cu 761,5 mil. lei mai mari comparativ cu valoarea înregistrată la începutul anului analizat (anexa 2.4). La situația din 31.12.2022, majoritatea creanțelor și altor active ale întreprinderilor de stat sunt constituite din creanțe curente și alte active circulante, acestea reprezentând 2099,2 mil. lei (sau 72,2%). Creanțele pe termen lung și alte active imobilizate au înregistrat 807,9 mil. lei (sau 27,8%).

După cum se observă din figura 2.8, majorarea creanțelor și altor active a întreprinderilor a fost generată de majorarea creanțelor curente și a altor active circulante cu 778,9 mil. lei. Totodată, creanțele pe termen lung și alte active imobilizate s-au micșorat cu 17,4 mil. lei față de începutul anului 2022.

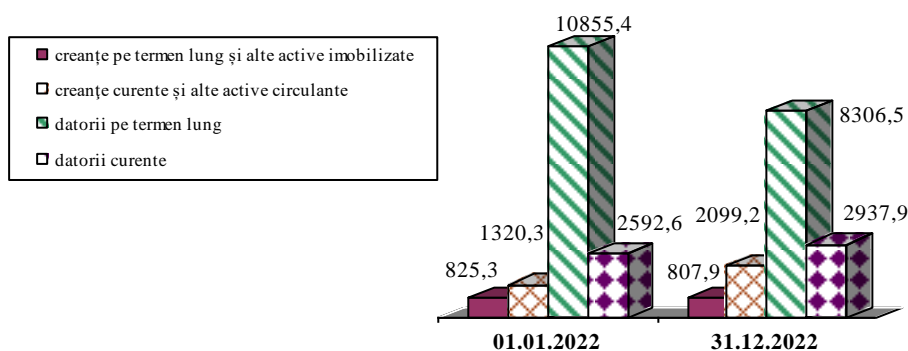

Figura 2.1. Evoluția creanțelor și altor active (imobilizate/circulante) și datoriilor întreprinderilor de stat în perioada anului 2022, mil. lei

În partea ce ține de *datoriile întreprinderilor de stat*, se menționează că la situația din 31.12.2022, valoarea acestora s-a micșorat cu 2203,6 mil. lei (anexa 2.4). Astfel, datoriile întreprinderilor de stat, în sumă totală de 11244,4 mil. lei la finele anului 2022, au fost constituite din: datorii pe termen lung în proporție de 73,9% sau 8306,5 mil. lei și din datorii curente – 26,1% sau 2937,9 mil. lei.

În anul 2022, datoriile pe termen lung au înregistrat o micșorare valorică în raport cu începutul anului 2022 cu 2548,9 mil. lei, iar datoriile pe termen scurt s-au majorat cu 345,3 mil. lei.

De remarcat, că o parte semnificativă din datorii pe termen lung revine terenurilor întreprinderilor de stat, primite în gestiune economică și care, conform Standardelor Naționale de Contabilitate și Planului general de conturi contabile, se înregistrează la compartimentul „datorii pe termen lung”.

În rezultatul analizei situațiilor financiare, s-a constatat că la situația din 31.12.2022, la 79 întreprinderi de stat sau 79,8% din totalul întreprinderilor monitorizate *datoriile curente depășesc activele circulante*, fapt care poate genera dificultăți în activitatea agenților economici, dacă această situație rămîne neschimbată, or în acest caz urmează a fi întreprinse măsuri țintite spre diminuarea datoriilor curente, inclusiv prin reeșalonare, precum și măsuri orientate spre

impulsionarea activității întreprinderilor, încheiere de noi contracte, atragere de noi clienți, ceea ce va aduce plus valoare activității întreprinderilor de stat.

Suplimentar, se enunță că cele mai mari majorări și diminuări ale datoriilor (curente și pe termen lung) sunt reflectate în următorul tabel.

Tabelul 2.7

Cele mai considerabile majorări și diminuări ale datoriilor întreprinderilor de stat în anul 2022

mil. lei

Nr. d/o	Majorări a datoriilor comparativ cu 01.01.2021		Nr. d/o	Diminuări a datoriilor comparativ cu 01.01.2021	
	Denumirea întreprinderii	Valoarea majorării		Denumirea întreprinderii	Valoarea diminuării
1.	Î.S. „Moldelectrica”	492,5	1.	Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor”	2905,9
2.	Î.S. „Moldtraselectro”	51,3	2.	Î.S. „Poșta Moldovei”	30,3
3.	Î.S. „Direcția Nodului Hidroenergetic Costești-Stînca”	40,8	3.	Î.S. „Calea Ferată din Moldova”	15,7
4.	Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău”	36,7	4.	Î.S. Teatrul Epic de Etnografie și Folclor „Ion Creanga”	10,4
5.	Î.S. „Institutul de Tehnica Agricolă „Mecagro”	24,3	5.	Î.S. „Combinatul de Vinuri de calitate „Mileștii Mici”	6,4
6.	Î.S. pentru Silvicultură „Edineț”	10,8	6.	Î.S. „Centrul de pregătire a specialiștilor pentru Armata Națională”	5,8
7.	Î.S. pentru Silvicultură „Hincești-Silva”	10,0	7.	Î.S. Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală”	5,1
8.	Î.S. pentru Silvicultură „Chișinău”	9,5	8.	Î.S. „Nodul Hidroenergetic Costești”	4,8
9.	Î.S. „Silvo-Cinegetică Cimișlia”	7,0	9.	Î.S. Termogaz Bălți”	4,4
10.	Î.S. „Stațiunea Tehnologico-Experimentală Maximovca”	5,6	10.	Î.S. „Medisan”	3,3
11.	Î.S. „Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice”	6,7	11.	Î.S. „Direcția bazinieră de gospodărire a apelor”	2,4

În partea ce ține de mărimea *provizioanelor ale întreprinderilor de stat*, se menționează că la situația din 31.12.2022, valoarea acestora s-a majorat în raport cu începutul anului 2021 cu 254,1 mil. lei. Astfel, mărimea *provizioanelor ale întreprinderilor de stat* la finele anului 2022 a constituit 325,3 mil. lei.

În rezultatul analizei provizioanelor, s-a constatat că la situația din 31.12.2022, numai la 27 întreprinderi de stat sau 27,3% din totalul întreprinderilor monitorizate sunt constituite provizioane. Astfel, se menționează că provizioanele au fost prevăzute pentru datoriile entității față de personal privind concediile de odihnă, pensiile, recompensele pentru rezultatele activității anuale și alte plăți rezultate din contractele colective și individuale de muncă, pentru garanții acordate cumpărătorilor/clientilor, pentru acoperirea cheltuielilor de reparație și deservire în cursul perioadei de garanție a bunurilor vândute, pentru returnările și reducerile de preț la bunurile vândute și pentru alte garanții care rezultă din contractele încheiate cu cumpărătorii/clientii, pentru impozite care se formează din diferențele de impozite rezultate din controalele inițiate și nefinisate, impozite pentru care entitatea are deschise procese în instanțele judecătorești, precum și în alte situații care pot genera datorii aferente impozitelor și

taxelor, inclusiv majorări de întârziere (penalități) și amenzi, etc., ceea ce va aduce plus valoare activității întreprinderilor de stat.

Analiza riscurilor bugetar-fiscale a întreprinderilor de stat

În contextul evaluării și analizei riscurilor bugetar-fiscale aferente activității economico-financiare a întreprinderilor de stat, a fost efectuată analiza detaliată a principalilor indicatori economico-financiarți a celor mai mari întreprinderi de stat, selectate după active, venituri din vânzări și datorii înregistrate.

Potrivit datelor din tabelul 2.8, se atestă că veniturile din vânzări totale ale întreprinderilor selectate reprezintă 76,1% din veniturile din vânzări înregistrate în anul 2022 de către toate întreprinderile de stat monitorizate, activele acestora reprezintă 90,1% din totalul activelor întreprinderilor de stat, iar datoriile (curente și pe termen lung) – 93,1% din suma datoriilor totale ale întreprinderilor de stat.

Drept rezultat al analizei detaliate efectuate, se atestă că indicatorii înregistrați de *Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău”, Î.S. Institutul de Tehnică Agricolă „Mecagro” și Î.S. „Radiocomunicații”, Î.S. „Calea Ferată din Moldova”, Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor” și Î.S. Combinatul de Vinuri de calitate „Mileștii Mici”* sunt pozitivi și nu prezintă riscuri fiscale imediate din punct de vedere al activității desfășurate.

Un nivel înalt de lichiditate se înregistrează la *Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău”, Î.S. Institutul de Tehnică Agricolă „Mecagro”, Î.S. pentru utilizarea spațiului aerian și deservirea traficului aerian „MoldATSA”, Î.S. „Radiocomunicații”, Î.S. „Calea Ferată”, Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor” și Î.S. Combinatul de Vinuri de calitate „Mileștii Mici”,* ceea ce poate semnala că o parte din mijloacele de plată sunt înghețate în stocuri care nu aduc venit.

Tabelul 2.8

Analiza principalilor indicatori economici aferenți activității unor întreprinderi de stat, la 31.12.2022

<i>Nr. d/o</i>	<i>Denumirea întreprinderii</i>	<i>Active, mil. lei</i>	<i>Datorii, mil. lei</i>	<i>Provizioane, mil. lei</i>	<i>Venituri din vânzări, mil. lei</i>	<i>Profit net (pierdere netă), mil. lei</i>	<i>Lichiditatea curentă², coef.</i>	<i>Marja profitului operațional³, %</i>	<i>Levierul financiar⁴, coef.</i>
1.	Î.S. „Moldelectrica”	2691,3	1407,0	259,6	1217,7	-104,3	1,74	-6,86	2,63
2.	Î.S. „Modtranelectro”		742,6	-	-	-50,5	0,86	-	-0,43
3.	Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău”	536,5	63,5	8,6	534,6	49,9	2,02	10,77	8,37
4.	Î.S. „Calea Ferată din Moldova”	4076,7	846,7	-	1282,8	62,1	2,33	3,92	1,26
5.	Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor”	18479,0	6637,4	11,1	1,2	2,7	1,47	0,43	1,56
6.	Î.S. „Poșta Moldovei”	564,7	377,3	20,0	462,4	-18,1	0,79	-3,33	3,37

² Se calculează ca raport dintre activele circulante și datoriile curente ale întreprinderii. Nivelul acestui indicator trebuie să fie mai mare de 1.

³ Se calculează ca raport dintre rezultatul din activitatea operațională și veniturile din vânzări ale întreprinderii. Nivelul acestui indicator trebuie să depășească rata dobânzii pentru creditele contractate.

⁴ Se calculează ca raport dintre activele totale/pasivele totale și capitalul propriu al întreprinderii. Nivelul acestui indicator trebuie să fie mai mic ca 2.

Nr. d/o	Denumirea întreprinderii	Active, mil. lei	Datorii, mil. lei	Provizioane, mil. lei	Venituri din vânzări, mil. lei	Profit net (pierdere netă), mil. lei	Lichiditatea curentă ² , coef.	Marja profitului operațional ³ , %	Levierul financiar ⁴ , coef.
7.	Î.S. pentru utilizarea spațiului aerian și deservirea traficului aerian „MoldATSA”	201,2	12,9	7,5	111,9	-36,5	4,6	34,58	1,11
8.	Î.S. Institutul de Tehnică Agricolă „Mecagro”	349,0	294,5	-	91,1	1,7	28,86	1,76	6,4
9.	Î.S. „Aeroportul Internațional Mărculești”	290,4	69,0	-	15,4	-14,4	0,43	-78,57	1,31
10.	Î.S. „Radiocomunicații”	164,2	8,7	-	57,4	1,0	11,50	-0,52	1,06
11.	Î.S. Combinatul de Vinuri de calitate „Mileștii Mici”	135,4	8,6	1,8	37,8	2,3	11,65	7,67	1,08

O diminuare a indicatorilor de rezultat au fost înregistrate la *Î.S. „Moldelectrica”, Î.S. „Poșta Moldovei”, Î.S. pentru utilizarea spațiului aerian și deservirea traficului aerian „MoldATSA”, Î.S. „Aeroportul Internațional Mărculești”, Î.S. „Moldtranselectro”* și anume: diminuarea considerabilă a veniturilor din vânzări, înregistrarea pierderilor din activitatea operațională, creșterea pierderilor nete. Suplimentar, se remarcă că, *Î.S. „Moldelectrica”* are un grad înalt de îndatorare, cu toate acestea marea majoritate a împrumuturilor pe termen lung sunt contractate în valută străină, motiv pentru care întreprinderea poate fi expusă riscului valutar.

Suplimentar, se atestă că *Î.S. „Moldelectrica”, Î.S. „Poșta Moldovei”, Î.S. „Aeroportul Internațional Mărculești”, Î.S. „Moldtranselectro” și Î.S. „Radiocomunicații”* înregistrează pierderi din activitatea operațională, precum și marjă a profitului operațional negativă, ceea ce poate crea dificultăți în desfășurarea ulterioară a activității dacă nu vor fi întreprinse careva măsuri de redresare.

Indicatorii de rezultat ai *Î.S. „Calea Ferată din Moldova”* înregistrează ameliorarea indicatorilor comparativ cu situația aferentă anului 2021 și anume: majorarea veniturilor din vânzări și reducerea pierderilor brute. Totodată, întreprinderea înregistrează profit din activitatea operațională și ca rezultat obține profit net al perioadei de gestiune în mărime de 62,1 mil. lei. În același timp, întreprinderea de stat continuă să îndeplinească unele dificultăți la onorarea angajamentelor asumate.

Totodată, menționăm că nivelul lichidității curente al *Î.S. „Moldtranselectro”, Î.S. „Poșta Moldovei” și Î.S. „Aeroportul Internațional Mărculești”* continuă să se poziționeze sub limita minimă recomandată, ceea ce creează dificultăți la onorarea obligațiilor curente, precum și marja profitului operațional indică valoare negativă (inclusiv la *Î.S. „Moldelectrica”).*

O situație dificilă se atestă la *Î.S. „Moldtranselectro”,* care la fel continuă înregistrarea unui capital propriu negativ, respectiv se atestă o insuficiență de resurse proprii pentru finanțarea activelor sale. Întreprinderea nu înregistrează venituri din vânzări, activitatea de bază fiind îndreptată spre gestionarea datoriilor debitoare și creditoare proprii, precum și cele preluate de la întreprinderile din sectorul

electroenergetic în proces de privatizare, în conformitate cu Legea nr. 336/1999 cu privire la restructurarea datoriilor întreprinderilor din sectorul electroenergetic. Incertitudinea cu privire la recuperarea anumitor creanțe poate afecta sustenabilitatea activității întreprinderii.

Un nivel înalt al levierului financiar se înregistrează la: *Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău”* (8,37), *Î.S. Institutul de Tehnică Agricolă „Mecagro”* (de 6,4) și *Î.S. „Poșta Moldovei”* (de 3,37), cauzat în special de înregistrarea sumelor considerabile aferente datoriilor, precum și a valorii terenurilor aflate în gestiunea economică a întreprinderii, sume care de altfel nu generează costuri suplimentare (dobânzi) pentru întreprindere. Activitatea *Î.S. „Poșta Moldovei”* în anul 2022 se apreciază ca fiind una negativă, avînd în vedere inclusiv generarea pierderilor nete, fără a fi luat în calcul creșterea nesemnificativă a veniturilor din vânzări (cu 36,9 mil. lei), întreprinderea înregistrează pierderi din activitatea operațională în mărime de 15,4 mil. lei, motiv pentru care generează anumite riscuri fiscale.

Indicatorii de rezultat ai *Î.S. „Moldelectrica”* înregistrează o înrăutățire comparativ cu situația aferentă anului 2021, fără a fi luată în considerare majorarea veniturilor din vânzări și reducerea cheltuielilor administrative cu 3,2 mil. lei. Cheltuielile din activitatea operațională s-au majorat cu 22,3 mil. lei. Ca rezultat, întreprinderea a generat pierderi atît din activitatea operațională, cît și pierderile nete al perioadei de gestiune. Marja profitului a fost înregistrată negativă, iar levierul financiar a depășit nivelul mediu stabilit.

Concluzionînd asupra celor analizate, se constată necesitatea supravegherii mai dure a indicatorilor de performanță a tuturor întreprinderilor de stat pentru a asigura administrarea eficientă a activității lor, menținerea costurilor și cheltuielilor la un nivel optim care să permită înregistrarea rezultatului pozitiv din activitatea desfășurată, la fel și valorificarea eficientă a stocurilor, cît și monitorizarea riguroasă a creanțelor entităților economice și întreprinderea măsurilor cuvenite în vederea recuperării acestora pentru a nu admite creanțe compromise etc.

În scopul oferirii unei imagini clare, în partea ce ține de evaluarea indicatorilor de performanță separat pe fiecare societate comercială se anexează (anexa nr. 4).

III. Rezultatele monitoringului financiar al activității economico-financiare a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat

Efectuînd monitoringul financiar al activității economico-financiare a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat (în continuare – societăți comerciale), s-a constatat că potrivit bilanțului generalizat, *valoarea totală a activelor* societăților comerciale la situația din 31.12.2022 este de 31433,5 mil. lei, care s-a majorat în perioada de gestiune cu 11378,7 mil. lei (anexa 3.1).

Analizând *structura activelor* societăților comerciale, se atestă că majoritatea activelor societăților comerciale este reprezentată de activele circulante – 50,3% sau 15824,2 mil. lei, urmate de activele imobilizate - 49,7% din quantumul total al activelor societăților comerciale sau 15609,3 mil. lei. În particular, activele societăților comerciale sunt constituite în mare parte din imobilizări corporale – 43,8% sau 13770,9 mil. lei, stocuri - 23,4% sau 7376,7 mil. lei și creanțe curente și alte active circulante – 19,4% sau 6110,0 mil. lei. Celelalte elemente de activ dețin ponderi minoritare în structura activelor societăților comerciale.

Majorarea activelor circulante a fost condiționată de majorarea valorică a stocurilor cu 6349,6 mil. lei, a creanțelor curente și alte active circulante cu 1904,1 mil. lei, a investițiilor financiare curente cu 1100,0 mil. lei, a numerarului și alte documente bănești cu 549,0 mil. lei și a imobilizărilor corporale cu 145,4 mil. lei.

Este de remarcat că majorarea activelor societăților comerciale la situația din 31.12.2022 s-a datorat preponderent creșterii considerabile a activelor S.A. „EnegoCom” care a înregistrat un volum de active în mărime de 12163,4 mil. lei, majorându-se cu 10069 mil. lei, comparativ cu situația din 01.01.2022, S.R.L. Arena Națională a înregistrat un volum de active în mărime de 1346,3 mil. lei majorându-se cu 598,3 mil. lei, de asemenea S.A. „Termoelectrica” a înregistrat un volum de active în mărime de 5536,8 mil. lei majorându-se cu 410,4 mil. lei, S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” a înregistrat un volum de active în mărime de 554,5 mil. lei, majorându-se cu 308,7 mil. lei, comparativ cu situația din 01.01.2022, la fel și S.A. „Loteria Națională a Moldovei” care a înregistrat un volum de active în mărime de 295,2 mil. lei, majorându-se cu 104,4 mil. lei, comparativ cu situația din 01.01.2022.

Tabelul 3.1

Analiza structurii activelor (patrimoniului) societăților comerciale, în dinamică

Grupe de active	01.01.2022		31.12.2022		Abaterea, (+/-)	
	Suma, mil. lei	Cota, %	Suma, mil. lei	Cota, %	Suma, mil. lei	P-P
A	1	2	3	4	5=3-1	6=4-2
1. Imobilizări necorporale	363,8	1,8	305,4	1,0	-58,4	-0,8
2. Imobilizări corporale	13625,5	67,9	13770,9	43,8	+145,4	-24,1
3. Investiții financiare pe termen lung	34,0	0,2	35,1	0,1	+1,1	-0,1
4. Creanțe pe termen lung și alte active imobilizate	110,0	0,6	1497,9	4,8	+1387,9	+4,2
Total active imobilizate	14133,3	70,5	15609,3	49,7	+1476,0	-20,8
1. Stocuri	1027,1	5,1	7376,7	23,4	+6349,6	+18,3
2. Creanțe curente și alte active circulante	4205,9	20,9	6110,0	19,4	+1904,1	-1,5
3. Investiții financiare curente	54,0	0,3	1154,0	3,7	+1100,0	+3,4
4. Numerar și alte documente bănești	634,5	3,2	1183,5	3,8	+549,0	+0,6
Total active circulante	5921,5	29,5	15824,2	50,3	+9902,9	+20,8
Total active	20054,8	100	31433,5	100	+11378,7	X

De asemenea, se atestă că majoritatea grupelor de active imobilizate s-au majorat valoric comparativ cu începutul anului 2022 și anume: creanțele pe termen lung și

alte active imobilizate s-au majorat cu 1387,9 mil. lei, la fel s-au majorat imobilizărilor corporale cu 145,4 mil. lei și investițiile financiare pe termen lung cu 1,1 mil. lei, în același timp se atestă o micșorare a imobilizărilor necorporale cu 58,4 mil. lei față de începutul anului de gestiune.

De asemenea, se observă că din numărul total al societăților comerciale monitorizate, 20 societăți comerciale înregistrează majorări ale activelor totale comparativ cu situația din 01.01.2022, iar 10 societăți comerciale înregistrează diminuări ale activelor totale, în timp ce la S.A. „Hotel Chișinău” mărimea activelor nu a înregistrat modificări și a rămas aceeași comparativ cu situația din 01.01.2022.

Cele mai considerabile majorări și diminuări ale activelor societăților comerciale sunt reflectate în tabelul de mai jos.

Tabelul 3.2

Cele mai considerabile majorări și diminuări ale activelor societăților comerciale

mil. lei

Nr. d/o	Majorări ale activelor comparativ cu 01.01.2022		Nr. d/o	Diminuări ale activelor comparativ cu 01.01.2022	
	Denumirea entității	Valoarea majorării		Denumirea entității	Valoarea diminuării
1.	S.A. „EnergoCom”	+10069,0	1.	S.A. Centrul Internațional de Expoziții „Moldexpo”	-123,0
2.	S.R.L. „Arena Națională”	+598,3	2.	S.A. „Moldtelecom”	-53,0
3.	S.A. „Termoelectrica”	+410,5	3.	S.A. „Metalferos”	-28,7
4.	S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”	+308,7	4.	S.A. Institutul de Cercetări Stiințifice „Rif-Acvaaparar”	-12,9
5.	S.A. „Loteria Națională a Moldovei”	+104,4	5.	S.A. „Drumuri Ialoveni”	-8,5

În contextul celor analizate, se menționează că *rentabilitatea activelor (rentabilitatea economică)* înregistrată de către societăți în anul 2022 (*raportul dintre profitul pînă la impozitare/valoarea medie a activelor*) a constituit *per ansamblu* 0,15%, ceea ce semnifică faptul că la 1 leu active s-au obținut de către societățile comerciale 0,15 bani profit pînă la impozitare.

Analiza capitalului propriu

Capitalul propriu (patrimoniul net) al societăților comerciale constituie 19239,6 mil. lei la situația din 31.12.2022, majorîndu-se cu 7447,3 mil. lei față de începutul perioadei analizate (anexa 3.2), majorarea fiind determinată în principal de majorarea capitalului social și neînregistrat cu 7547,0 mil. lei, profitului cu 406,0 mil. lei și a altor elemente de capital propriu cu 1,7 mil. lei.

Tabelul 3.3

Analiza structurii și evoluției pasivelor societăților comerciale, în dinamică

Grupe de pasive	01.01.2022		31.12.2022		Abaterea (+/-)	
	Suma, mil. lei	Cota, %	Suma, mil. lei	Cota, %	Suma, mil. lei	p.p.
1	2	3	4	5	6=4-2	7=5-3
1. Capital social și neînregistrat	4219,4	21,0	11766,4	37,4	+7547,0	+16,4
2. Prime de capital	8,5	0,1	8,5	0,03	-	-0,07
3. Rezerve	2684,8	13,4	2214,3	7,0	-470,5	-6,4
4. Profit (pierdere)	3287,9	16,4	3693,9	11,8	+406,0	-4,6

Grupe de pasive	01.01.2022		31.12.2022		Abaterea (+/-)	
	Suma, mil. lei	Cota, %	Suma, mil. lei	Cota, %	Suma, mil. lei	p.p.
5. Rezerve din reevaluare	1446,9	7,2	1410,0	4,5	-36,9	-2,7
6. Alte elemente de capital propriu	144,8	0,7	146,5	0,47	+1,7	-0,23
Total capital propriu	11792,3	58,8	19239,5	61,2	+7447,2	-2,4
Datorii pe termen lung	3903,8	19,5	7599,9	24,2	+3696,1	-4,7
Datorii curente	4270,3	21,3	4420,1	14,0	+149,8	-7,3
Total datorii	8174,1	40,8	12020,1	38,2	+3846,0	-2,6
Provizioane	88,4	0,4	173,9	0,6	+85,5	+0,2
Total pasive	20054,8	100	31433,5	100	+11378,7	x

* - includ și datorii al căror termen de achitare nu a parvenit

Este de remarcat că majorarea capitalului propriu al societăților comerciale se datorează majorării capitalului propriu la S.A. „Energocom” în anul 2022, mărimea căruia la situația din 31.12.2022 a constituit 7989,0 mil. lei, la S.A. „RED Nord” în mărime de 2637,7 mil. lei, la S.A. „Arena Națională” în mărime de 834,5 mil. lei, la S.A. „Loteria Națională a Moldovei” în mărime de 211,5 mil. lei. De asemenea, se atestă o majorare a capitalului propriu și la S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” cu 34,3 mil. lei.

La fel, este de remarcat că, la finele anului 2022, se atestă o creștere a capitalului social și neînregistrat al societăților comerciale cu 7547,0 mil. lei, comparativ cu începutul anului 2022. De asemenea, se atestă o creștere a profitului cu 406,0 mil. lei și a altor elemente de capital propriu cu 1,7 mil. lei, potrivit situațiilor financiare ale entităților. Totodată, se atestă că, majorarea capitalului social per total societăți comerciale a fost condiționată de majorarea capitalului social și neînregistrat în anul 2022 la S.A. „Energocom” cu 7476,8 mil. lei, la S.R.L. „Arena Națională” cu 69,6 mil. lei, la S.A. „Loteria Națională a Moldovei” cu 0,4 mil. lei și la S.A. „Cartuș” cu 0,3 mil. lei. Suplimentar la cele expuse, se menționează că aproximativ 11,5% din valoarea capitalului propriu al societăților comerciale monitorizate sunt reprezentate de rezerve, care includ capitalul de rezervă, rezervele statutare și alte rezerve.

Valoarea rezervelor totale la situația din 31.12.2022 a constituit 2214,3 mil. lei și s-a diminuat în perioada de gestiune cu 470,5 mil. lei. În acest context, se evidențiază că cele mai mari rezerve la situația din 31.12.2022 se înregistrează la S.A. „Termoelectrica” - 532,1 mil. lei, S.A. „RED Nord” - 368,5 mil. lei, S.A. pentru achiziționarea, prelucrarea și livrarea metalelor feroase și neferoase „Metalferos” - 377,4 mil. lei, S.A. „Franzețuța” - 223,0 mil. lei, S.A. „Barza Albă” - 170,6 mil. lei, S.A. Combinatul de Vinuri „Cricova” - 113,3 mil. lei, S.A. „Răut” - 95,0 mil. lei, S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” - 83,4 mil. lei, S.A. „Energocom” - 63,1 mil. lei și S.A. „Loteria Națională a Moldovei” - 40,7 mil. lei, etc.

Totodată, se menționează că din numărul total al societăților comerciale, la situația din 31.12.2022, 19 societăți comerciale sau 61,3% înregistrează pierderi care în mare parte s-au menținut față de 01.01.2021, inclusiv în condițiile existenței unui volum considerabil de rezerve.

Conform art.44 din Legea nr.1134/1997 privind societățile pe acțiuni, capitalul de rezervă poate fi folosit pentru acoperirea pierderilor societății și/sau la majorarea capitalului ei social. Totodată, pct.18 din Standardul Național de Contabilitate „Capital propriu și datorii” aprobat prin Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 118/2013 privind aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate prevede faptul că rezervele se utilizează în baza deciziei organului de conducere împuternicit al entității. Prin urmare, se consideră oportună examinarea de către organele de conducere ale societăților comerciale (adunarea generală a acționarilor/consiliu/organul executiv) a *posibilităților de utilizare a unei cote din rezervele acumulate pentru acoperirea pierderilor anilor precedenți, și după caz pentru majorarea capitalului social, prin aprobarea deciziilor corespunzătoare în acest sens.*

Concomitent, se atestă că 18 societăți comerciale sau 58,1% din totalul societăților comerciale monitorizate, au înregistrat o *majorare a capitalului propriu* în sumă totală de 7917,1 mil. lei (din cauza înregistrării în special a profitului net al perioadei de gestiune, majorării capitalului social, majorării rezervelor și/sau altor elemente de capital propriu, reflectării corecțiilor pozitive ale rezultatelor anilor precedenți).

Cele mai considerabile majorări ale capitalului propriu au fost înregistrate de:

- S.A. „Energocom” - cu 7613,7 mil. lei;
- S.A. „Loteria Națională a Moldovei” - cu 116,9 mil. lei;
- S.R.L. „Arena Națională” - cu 87,4 mil. lei;
- S.A. „RED Nord” - cu 42,8 mil. lei;
- S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” - cu 34,2 mil. lei;
- S.A. „Combinatul de Vinuri "Cricova” - cu 6,2 mil. lei;
- S.A. „Moldtelecom” - cu 6,1 mil. lei;
- S.A. „Barza Albă” - cu 4,9 mil. lei.

De altfel, 12 societăți comerciale sau 38,7% din totalul societăților comerciale monitorizate, au înregistrat o *micșorare a capitalului propriu* cu 470,4 mil. lei. Cele mai considerabile diminuări ale capitalului propriu, cauzate preponderent de înregistrarea pierderii nete a perioadei de gestiune, utilizarea profitului nerepartizat al anilor precedenți, reflectarea pierderilor neacoperite ale anilor precedenți și/sau reflectarea corecțiilor negative ale rezultatelor anilor precedenți, au fost înregistrate de:

- S.A. „Termoelectrica” – cu 234,1 mil. lei;
- S.A. „CET Nord” – cu 166,4 mil. lei;
- S.A. „Metalferos” – cu 29,8 mil. lei;
- S.A. „Franzeluța” – cu 22,4 mil. lei;
- S.A. „Răut” – cu 6,1 mil. lei;
- S.A. Centrul Internațional de Expoziții „Moldexpo” – cu 4,6 mil. lei;
- S.A. „Drumuri Ialoveni” – cu 4,1 mil. lei;

- S.A. „Drumuri Cahul” – cu 1,4 mil. lei.

Suplimentar, se menționează că S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” la situația din 31.12.2022 înregistrează valoare pozitivă a capitalului propriu comparativ cu valoarea negativă a acestuia înregistrată la situația din 01.01.2022, iar S.A. Hotel „Chișinău” nu a înregistrat modificări a capitalului propriu.

Totodată, la sfârșitul anului 2022, din numărul total al societăților comerciale, 3 societăți comerciale (S.A. „Drumuri Ialoveni”, S.A. „Drumuri Edineț” și S.A. „Drumuri Soroca”) la situația din 31.12.2022 au înregistrat un capital propriu mai mic decât capitalul social și înregistrat. În contextul dat, se remarcă:

- potrivit art.37 al Legii nr.1134/1997 privind societățile pe acțiuni, valoarea activelor nete ale societății pe acțiuni nu poate fi mai mică decât mărimea capitalului ei social. Dacă, la expirarea a 3 ani financiari consecutivi, *cu excepția primului an financiar*, valoarea activelor nete ale societății, potrivit bilanțului anual al societății, va fi mai mică decât mărimea capitalului social, orice acționar al societății este în drept să ceară adunării generale anuale a acționarilor adoptarea uneia din *următoarele hotărâri*: cu privire la reducerea capitalului social; cu privire la majorarea valorii activelor nete prin efectuarea de către acționarii societății a unor aporturi suplimentare în modul prevăzut de statutul societății; cu privire la dizolvarea societății; cu privire la transformarea societății în altă formă juridică de organizare;

- potrivit art.35 al Legii nr.135/2007 privind societățile cu răspundere limitată, societatea este obligată să-și reducă capitalul social dacă la expirarea celui de-al doilea an și a fiecărui an financiar următor, valoarea activelor nete ale societății este mai mică decât capitalul social și asociații nu acoperă pierderile survenite. În cazul menționat, adunarea generală a asociaților este obligată să decidă reducerea capitalului social pînă la mărimea capitalului social efectiv vărsat sau pînă la valoarea activelor nete determinată în conformitate cu prevederile legale. În cazul în care, în urma reducerii valorii activelor nete, aceasta va fi sub cuantumul minim al capitalului social stabilit de legislație, asociații sunt obligați să lichideze societatea, dacă nu vor acoperi pierderile.

Reieșind din cele expuse, se menționează că *rentabilitatea capitalului propriu (rentabilitatea financiară)* înregistrată de către societățile comerciale în anul 2022 (*raportul dintre profitul net/valoarea medie a capitalului propriu*) a constituit per ansamblu 0,28%, ceea ce semnifică faptul că la 1 leu capital propriu, în anul 2022, s-au obținut de către societățile comerciale 0,28 bani profit net.

Analiza indicatorilor de rezultat

Potrivit situației de profit și pierdere, se atestă că în anul 2022 societățile comerciale au înregistrat per total un profit brut în mărime de 698,6 mil. lei și este cu 653,7 mil. lei, mai mic comparativ cu perioada aferentă anului 2021, întrucât ritmul

creșterii costurilor din vânzări a fost mai mare (cu 11503,6 mil. lei), comparativ cu ritmul creșterii veniturilor din vânzări (cu 10849,8 mil. lei).

Tabelul 3.4

Analiza indicatorilor de rezultat a societăților comerciale

Nr. d/o	Indicatori	2021, mil. lei	2022, mil. lei	Devierea,+/- mil. lei
1.	Venituri din vânzări	17552,9	28402,7	+10849,8
2.	Costul vânzărilor	16200,6	27704,1	+11503,5
3.	Pofitul brut	1352,3	698,6	-653,7
4.	Alte venituri din activitatea operațională	348,8	562,9	+214,0
5.	Cheltuieli de distribuire	488,1	528,8	+40,7
6.	Cheltuieli administrative	451,6	478,4	+26,8
7.	Alte cheltuieli din activitatea operațională	408,3	304,4	-103,9
8.	Rezultatul din activitatea operațională: profit (pierdere)	353,1	-50,1	-403,1
9.	Rezultatul din alte activități: profit (pierdere)	22,9	98,2	+75,4
10.	Profit (pierdere) până la impozitare	376,0	48,1	-327,9
11.	Cheltuieli privind impozitul pe venit	62,5	-5,5	-58,0
12.	Profit net (pierdere netă) al perioadei de gestiune	313,5	53,6	-259,9

Din numărul total al societăților comerciale monitorizate, 22 societăți au înregistrat o majorare a veniturilor din vânzări cu 12429,7 mil. lei, iar 8 societăți comerciale au înregistrat în anul 2022 o micșorare a veniturilor din vânzări cu 1579,8 mil. lei, (anexa 3.3). Totodată, S.A. „Moldcinema” și S.A. „Hotelul Chișinău” nu înregistrează venituri din vânzări în anul 2022.

Cele mai mari majorări ale veniturilor din vânzări s-au înregistrat la S.A. „Energocom” – cu 6526,6 mil. lei, S.A. „Loteria Națională a Moldovei” - cu 2653,7 mil. lei, S.A. „Termoelectrica” – cu 1776,1 mil. lei, S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” – cu 908,9 mil. lei, S.A. „CET Nord” – cu 233,6 mil. lei, S.A. „Franzețuța” - cu 116,6 mil. lei, S.A. Combinatul de Vinuri „Cricova” - cu 64,9 mil. lei, și S.A. „RED Nord” – cu 38,1 mil. lei.

De altfel, *cele mai mari diminuări ale veniturilor din vânzări* în raport cu anul 2021, se înregistrează la S.A. „Metalferos” - cu 1526,4 mil. lei, S.A. „Drumuri Criuleni” - cu 28,7 mil. lei, S.A. „Moldtelecom” - cu 8,2 mil. lei, S.A. „Cartuș” - cu 6,8 mil. lei, S.A. „Drumuri Cahul” - cu 5,2 mil. lei și S.A. „Răut” - cu 3,2 mil. lei.

Este de remarcat că, micșorarea veniturilor din vânzări atrage după sine diminuarea taxei pe valoarea adăugată încasată în bugetul de stat și prezintă un *risc fiscal pentru bugetul public național*.

Concomitent, în perioada anului 2022 societățile comerciale au înregistrat cheltuieli din activitatea operațională în valoare de 1311,6 mil. lei, acestea fiind cu 36,3 mil. lei mai mic în raport cu perioada anului 2021 (anexa 3.5). Din totalul cheltuielilor din activitatea operațională ale societăților comerciale 40,3% le revin cheltuielilor de distribuire (528,8 mil. lei), 36,5% - cheltuielilor administrative (478,4 mil. lei) și 23,2% - altor cheltuieli din activitatea operațională (304,4 mil. lei). Toate tipurile de cheltuieli din activitatea operațională per total societăți comerciale, cu

excepția altor cheltuieli din activitatea operațională, au înregistrat majorări comparativ cu anul 2021.

De asemenea, se remarcă faptul că în anul 2022 societățile comerciale au înregistrat per total ***pierdere din activitatea operațională*** în mărime de 50,1 mil. lei sau cu 403,2 mil. lei mai puțin față de anul 2021.

În particular, se menționează că din numărul total al societăților comerciale monitorizate, 11 societăți au înregistrat ***pierderi din activitatea operațională în mărime de 488,4 mil. lei*** (întrucât cheltuielile din activitatea operațională depășesc veniturile din activitatea operațională), cele mai mari fiind înregistrate de S.A. „Termoelectrica” (249,4 mil. lei), S.A. „CET Nord” (176,5 mil. lei), S.A. „Metalferos” (21,6 mil. lei), S.A. „Franzeļuța” (18,9 mil. lei), S.A. „Răut” (5,2 mil. lei), S.R.L. „Arena Națională” (5,0 mil. lei), S.A. Centrul Internațional de Expoziții „Moldexpo” (4,7 mil. lei) și S.A. „Drumuri Ialoveni” (4,5 mil. lei).

La fel, în anul 2022 societățile comerciale au înregistrat per total ***profit din alte activități*** în mărime de 98,3 mil. lei, acesta majorând-se cu 75,4 mil. lei comparativ cu anul 2021, care a fost în mărime de 22,9 mil. lei.

Respectiv, profitul perioadei de gestiune pînă la impozitare constituie 48,1 mil. lei sau cu 327,9 mil. lei mai puțin față de profitul net obținut per total de societăți în anul 2021. Prin urmare, avînd în vedere cheltuielile privind impozitul pe venit, în rezultatul activității economico-financiare, în ansamblu, ***societățile comerciale au obținut profit net al perioadei de gestiune*** în mărime de 53,6 mil. lei sau cu 259,9 mil. lei mai puțin față de anul precedent (anexa 3.3).

Tabelul 3.5

Situația financiară a societăților comerciale în anii 2021 – 2022

Anul	Numărul entităților economice supuse analizei	Au activat cu pierderi			Au activat cu profit			Rezultat financiar nul	
		numărul ent. ec.	ponderea, %	suma, mil. lei	numărul ent. ec.	ponderea, %	suma, mil. lei	numărul ent. ec.	ponderea, %
A	1	2	$3=2/1*100$	4	5	$6=5/1*100$	7	8	$6=8/1*100$
2021	31	15	48,4	172,8	15	48,4	486,3	1	3,2
2022	31	11	35,5	446,5	18	58,1	500,1	2	6,4

Analizînd datele tabelului de mai sus, se atestă că ***mărimea totală a pierderilor nete*** înregistrate de societățile comerciale cu pierderi, s-au majorat de la 172,8 mil. lei în 2021 la 446,5 mil. lei în anul 2022. În același timp ***profitul net total*** obținut de societățile comerciale s-a majorat de la 486,3 mil. lei în 2021 pînă la 500,1 mil. lei în anul 2022.

Din 18 societăți comerciale ce au obținut profit net în anul 2022, 11 societăți sau 61,1 % înregistrează ***profit net mai mare de 1 milion lei***.

Cele mai mari profituri nete au fost obținute de către:

- S.A. „Loteria Națională a Moldovei” – 170,3 mil. lei;
- S.A. „EnergoCom” – 142,5 mil. lei;

- S.A. „RED Nord” – 69,4 mil. lei;
- S.A. „Moldtelecom” – 39,9 mil. lei;
- S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” – 34,2 mil. lei;
- SRL „Arena Națională” – 17,8 mil. lei;
- S.A. Combinatul de Vinuri „Cricova” – 11,0 mil. lei;
- S.A. „Barza Albă” - 8,1 mil. lei.

Deopotrivă, din 11 societăți comerciale ce au generat pierderi nete, 8 societăți comerciale sau 72,7% au generat *pierderi nete mai mari de 1 milion lei*, și anume:

- S.A. „Termoelectrica” – 232,9 mil. lei;
- S.A. „CET Nord” – 167,1 mil. lei;
- S.A. „Franzeluța” – 19,1 mil. lei;
- S.A. pentru achiziționarea, prelucrarea și livrarea metalelor feroase și neferoase „Metalferos” – 13,2 mil. lei;
- S.A. „Drumuri Ialoveni”- 4,1 mil. lei;
- S.A. Centrul Internațional de Expoziții "Moldexpo" – 3,8 mil. lei;
- S.A. „Răut”- 3,7 mil. lei.

Din 18 societăți comerciale care au obținut în anul 2022 profit net, 2 societăți comerciale sau 11,1%, au înregistrat profit net mai mic în raport cu anul 2021, din cauza mai multor factori: diminuarea profitului brut, majorarea cheltuielilor din activitatea operațională, diminuarea profitului din alte activități etc.

Micșorarea profitului net a fost obținută de:

- S.A. „Moldtelecom” – cu 51,6 mil. lei;
- S.A. Uzina de Tractoare „Tracom” – cu 0,5 mil. lei.

Totodată, 2 societăți S.A. „Drumuri Cimișlia” și S.A. „Hotel Chișinău” au înregistrat în anul 2022 rezultat financiar nul.

Rentabilitatea vânzărilor (profit net/venituri din vânzări) a societăților comerciale în anul 2022 a constituit per total 2,46%, ceea ce semnifică faptul că societățile respective au obținut în anul de gestiune 2,46 bani profit net la 1 leu venituri din vânzări.

De asemenea, se constată că, 4 societăți comerciale care în anul 2021, au înregistrat profit net în mărime de 209,7 mil. lei, în anul 2022 au generat pierderi nete în mărime de 246,8 mil. lei (cauzată inclusiv de diminuarea veniturilor din vânzări și prin urmare a profitului brut, generarea pierderilor din activitatea operațională și pierderilor din alte activități), fapt ce semnaleză o înrăutățire a activității economico-financiare la entități. Cele mai mari decalaje sunt reflectate în tabelul 3.6.

Societățile comerciale cu pierdere netă în anul 2022 și profit net înregistrat în anul 2021

mil. lei

Nr. d/o	Denumirea societății	Profit net, anul 2021	Pierdere netă, anul 2022	Diferența
1.	S.A. „Metalferos”	29,7	-13,2	-42,9
2.	S.A. „Termoelectrica”	177,9	-232,9	-410,8
3.	S.A. „SanfarmPrim”	1,5	-0,2	-1,7
4.	S.A. „Cartuș”	0,6	-0,6	-1,2

În același timp, se constată că, S.A. „Termoelectrica” care în anul 2021, a înregistrat profit net în mărime de 177,9 mil. lei, pe când în anul 2022 a generat pierdere netă în mărime de 232,9 mil. lei, la fel și S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” în anul 2021 a înregistrat pierdere netă în mărime de 91,4 mil. lei, iar în anul 2022 a generat profit net în mărime de 34,3 mil. lei. De asemenea, SRL „Arena Națională”, S.A. „Drumuri Căușeni” și S.A. „Drumuri Edineț” au înregistrat profit net în anul 2022, în timp ce în anul 2021 au fost generate pierderi nete.

Analiza creanțelor și datoriilor

La finele anului 2022, valoarea totală a creanțelor și altor active (imobilizate/circulante) ale societăților comerciale constituie 7608,0 mil. lei acestea fiind cu 3292,1 mil. lei mai mari față de începutul anului 2022 (anexa 3.4). Creanțele curente și alte active circulante constituie 80,3% sau 6110,0 mil. lei din totalul creanțelor și altor active care s-au majorat cu 2004,1 mil. lei în raport cu începutul anului 2022.

Creanțele pe termen lung și alte active imobilizate, constituie 19,7% din totalul creanțelor și altor active sau 1497,9 mil. lei, ceea ce reprezintă cu 1387,9 mil. lei mai mult față de valoarea înregistrată la începutul anului 2022.

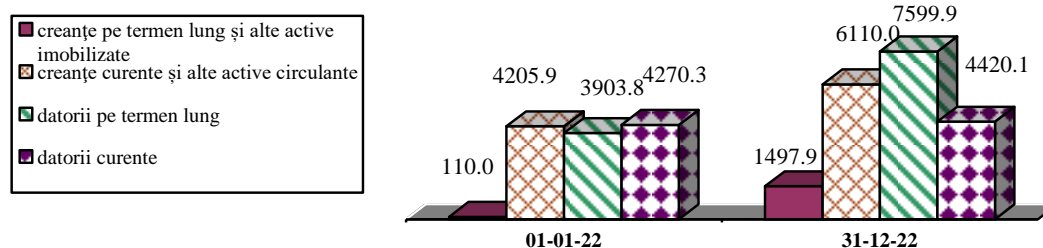

Figura 3.1. Evoluția creanțelor și altor active (imobilizate/circulante) și datoriilor ale societăților comerciale în perioada anului 2022, mil. lei

De asemenea, se atestă că pe parcursul anului 2022, datoriile societăților comerciale s-au majorat per total cu 3846,0 mil. lei și constituie 12020,1 mil. lei (anexa 3.4), preponderent din cauza majorării datoriilor curente.

Ponderea datoriilor pe termen lung în totalul datoriilor societăților este de 63,2% (sau 7599,9 mil. lei). Atât datoriile pe termen lung s-au majorat în perioada de gestiune cu 3696,1 mil. lei, cât și datoriile curente s-a majorat, per ansamblu, cu 149,8

mil. lei față de începutul anului 2022 și la data raportării constituie 4420,1 mil. lei sau 36,8% din totalul datoriilor societăților comerciale.

Cele mai considerabile majorări/diminuări ale datoriilor totale ale societăților comerciale comparativ cu 01.01.2022 sunt reflectate în tabelul de mai jos.

Tabelul 3.7

Cele mai considerabile majorări și diminuări ale datoriilor societăților comerciale în anul 2022

mil. lei

Nr. d/o	Majorări a datoriilor comparativ cu 01.01.2022		Nr. d/o	Diminuări a datoriilor comparativ cu 01.01.2022	
	Denumirea entității	Valoarea majorării		Denumirea entității	Valoarea diminuării
1.	S.A. „Energocom”	2407,7	1.	S.A. Centrul Internațional de Expoziții „Moldexpo”	118,3
2.	S.A. „Termoelectrica”	632,3	2.	S.A. „Moldtelecom”	55,9
3.	S.R.L. „Arena Națională”	510,9	3.	S.A. „RED-Nord”	21,3
4.	S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”	252,2	4.	S.A. Institutul de Cercetari Stiintifice „Rif-Acvaapar”	13,6
5.	S.A. „CET-Nord”	183,9	5.	S.A. „Loteria Națională a Moldovei”	12,5
6.	S.A. „Franzeluța”	21,3	6.	S.A. „Drumuri Edineț”	8,0
7.	S.A. Combinatul de Vinuri „Cricova”	18,8	7.	S.A. „Drumuri Ialoveni”	4,4
8.	S.A. „Drumuri Criuleni”	13,1	8.	S.A. Uzina de tractoare „Tracom”	0,7

În rezultatul analizei situațiilor financiare, la 28 societăți comerciale sau 90,3% din totalul societăților monitorizate s-a constatat că la situația din 31.12.2022 *datoriile curente depășesc activele circulante*, fapt care poate genera dificultăți în activitatea agenților economici, dacă această situație rămâne neschimbată, or în acest caz urmează a fi întreprinse măsuri țintite spre diminuarea datoriilor curente, inclusiv prin reeșalonare, precum și măsuri orientate spre impulsționarea activității societăților, încheiere de noi contracte, atragere de noi clienți, ceea ce va aduce plus valoare activității societăților comerciale.

Analiza riscurilor bugetar-fiscale a societăților pe acțiuni

În contextul evaluării și analizei riscurilor bugetar-fiscale aferente activității economico-financiare a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, a fost efectuată analiza detaliată a principalilor indicatori economico-financiar⁵ a celor mai mari societăți, selectate după active, venituri din vânzări și datorii înregistrate.

Potrivit datelor din tabelul 3.8, se atestă că veniturile din vânzări totale ale societăților menționate în tabel, reprezintă 72,3% din veniturile din vânzări înregistrate în anul 2022 de către toate societățile comerciale monitorizate, activele acestora reprezintă 92,2% din totalul activelor societăților comerciale, datoriile (curente și pe termen lung) – 93,4% din suma datoriilor totale ale societăților

⁵ S.A. „Hotel Chișinău” și S.A. „Moldcinema” nu au înregistrat venituri din vânzări în anul 2022, respectiv acești indicatori urmează a fi analizați ulterior demarării activității propriu-zise pentru aprecierea obiectivă a acestora.

comerciale și provizioanele – 99,4% din suma provizioanelor totale ale societăților comerciale.

Tabelul 3.8

**Analiza principalilor indicatori economici aferenți activității
unor societăți comerciale, la 31.12.2022**

Nr. d/o	Denumirea societății	Active, mil. lei	Datorii, mil. lei	Provizioane, mil. lei	Venituri din vânzări, mil. lei	Profit net (pierdere netă), mil. lei	Lichiditatea curentă, coef. ⁶	Marja profitului operațional, % ⁷	Levierul financiar, coef. ⁸
1.	S.A. „Moldtelecom”	5256,0	953,0	52,4	1595,1	39,9	0,35	4,62	1,24
2.	S.A. „Termoelectrica”	5536,8	4253,1	31,3	4640,6	-232,9	1,60	-5,37	4,42
3.	S.A. „RED Nord”	2986,5	342,1	6,8	741,6	69,4	1,08	7,47	1,13
4.	S.A. „Energocom”	12163,4	4126,5	47,9	8748,4	142,5	14,49	0,78	1,52
5.	S.A. „CET-Nord”	762,4	628,8	0,0	649,1	-167,1	0,63	-27,2	5,71
6.	S.A. Combinatul de Vinuri „Cricova”	643,3	310,9	11,1	360,2	11,0	1,06	2,54	2,0
7.	S.A. pentru achiziționarea, prelucrarea și livrarea metalelor feroase și neferoase „Metalferos”	371,7	3,8	0,3	217,0	-13,2	128,52	-9,95	1,01
8.	S.A. „Barza Albă”	390,2	44,7	-	53,6	8,1	10,65	15,66	1,13
9.	S.A. „Franzețuța”	313,4	64,5	-	678,5	-19,1	2,60	-2,78	1,26
10.	S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”	554,5	505,4	22,2	2844,2	34,3	1,09	1,18	20,67
11.	S.A. „Loteria Națională a Moldovei”	295,2	83,7	-	7111,8	170,3	3,43	2,52	1,40

Drept rezultat al analizei detaliate efectuate, se atestă că per general, indicatorii S.A. „Moldtelecom”, S.A. Combinatul de Vinuri „Cricova”, S.A. „RED Nord”, S.A. „Loteria Națională a Moldovei”, S.A. „Energocom”, S.A. „Barza Albă” și S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” sunt satisfăcători, activitatea acestora este profitabilă și nu generează careva riscuri bugetar-fiscale imediate.

Cu toate acestea se remarcă că rata lichidității curente la S.A. „Moldtelecom” și S.A. „CET-Nord” este sub nivelul minim recomandat, ceea ce poate cauza dificultăți în achitarea datoriilor curente. De altfel, S.A. pentru achiziționarea, prelucrarea și livrarea metalelor feroase și neferoase „Metalferos”, S.A. „Barza Albă”, S.A. „Energocom” și S.A. „Loteria Națională a Moldovei” înregistrează o rată a lichidității curente peste limita maximă recomandată (2,5), ceea ce poate semnala că o parte din mijloacele de plată sunt înghețate în stocuri care nu aduc venit.

Totodată, urmează a se atrage atenția că S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”, S.A. „CET-Nord” și S.A. „Termoelectrica” înregistrează un coeficient al levierului financiar peste nivelul maxim admisibil (2), generat de înregistrarea în mod special a sumelor semnificative aferente datoriilor comerciale și altor datorii pe termen lung, dar care nu afectează considerabil, la moment, activitatea societății, întrucât aceasta a obținut profit net în anul 2022, precum și marjele pozitive ale

⁶ Se calculează ca raport dintre activele circulante și datoriile curente ale întreprinderii. Nivelul acestui indicator trebuie să fie mai mare de 1.

⁷ Se calculează ca raport dintre rezultatul din activitatea operațională și veniturile din vânzări ale întreprinderii. Nivelul acestui indicator trebuie să depășească rata dobânzii pentru creditele contractate.

⁸ Se calculează ca raport dintre activele totale/pasive totale și capitalul propriu al întreprinderii. Nivelul acestui indicator trebuie să fie mai mic de 2.

profitului din activitatea operațională, ceea ce îi permite rambursarea obligațiilor asumate.

O situație nefavorabilă sub aspectul obținerii rezultatului financiar negativ se înregistrează la S.A. „Franzeluța”, S.A. pentru achiziționarea, prelucrarea și livrarea metalelor feroase și neferoase „Metalferos”, S.A. „CET-Nord” și S.A. „Termoelectrica” care în anul 2022 au obținut pierdere netă și marjă negativă a rezultatului operațional. Respectiv, societățile înregistrează pierderi din activitatea de bază desfășurată.

De asemenea, se constată că rata lichidității curente la S.A. „CET-Nord” este sub nivelul minim recomandat, ceea ce poate cauza dificultăți în achitarea datoriilor curente, în condițiile în care societatea pe acțiuni va genera în continuare pierderi nete. De asemenea, se atestă că coeficientul levierului financiar este peste nivelul maxim admisibil, situație care poate duce la înrăutățirea autonomiei financiare a Societății și creșterea riscului de dependență de sursele străine.

Totodată, se observă o îmbunătățire a indicatorilor de rezultat ai S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”. Entitatea a finalizat anul financiar cu profit din activitatea operațională și, respectiv cu profit net comparativ cu valorile negative ale acestor indicatori obținute în anul 2021. De asemenea, societatea a obținut în anul 2022 valoare pozitivă a capitalului propriu și respectiv o valoare pozitivă a lichidității curente.

Reieșind din cele analizate, se constată necesitatea supravegherii continue a indicatorilor de performanță a tuturor societăților comerciale cu cota statului pentru a asigura administrarea eficientă pe domenii, menținerea costurilor și cheltuielilor, monitorizarea riguroasă a creanțelor entităților economice și întreprinderea măsurilor necesare în vederea recuperării acestora, monitorizarea nivelului de îndatorare a entităților și de management al datoriilor înregistrate.

În scopul oferirii unei imagini clare, în partea ce ține de evaluarea indicatorilor de performanță separat pe fiecare societate comercială se anexează (anexa nr. 5).

IV. Informația privind datoria întreprinderilor de stat și a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, monitorizată în condițiile Legii nr.419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat

În conformitate cu alineatul (5), art.12 din Legea nr.419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat, Ministerul Finanțelor generalizează datele statistice cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat. Astfel, în temeiul Regulamentului privind raportarea datoriei sectorului public, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1136/2007 cu privire la unele măsuri de executare a Legii nr.419/2006 cu privire la datoria sectorului public,

garanțiile de stat și recreditarea de stat, a fost generalizată informația privind împrumuturile interne și externe ale agenților economici monitorizați, care sunt contractate pe un termen de un an și mai mare.

Respectiv, se menționează că potrivit datelor privind *fluxul și soldul împrumuturilor interne*, la situația din 31.12.2022, întreprinderile de stat și societățile comerciale monitorizate, care au contractat credite de la băncile comerciale pe o perioadă de un an și mai mare, au înregistrat un sold al împrumuturilor în volum de 571,6 mil. lei, și anume: întreprinderile de stat – 78,8 mil. lei, iar societățile comerciale – 492,8 mil. lei, din care 2,7 mil. lei reprezintă stocul de arierate (suma restantă ce nu a fost achitată conform contractelor încheiate).

Concomitent, potrivit datelor privind *fluxul și soldul împrumuturilor externe*, la situația din 31.12.2022, S.A. „Loteria Națională a Moldovei” înregistrează un sold al împrumuturilor externe în sumă de 3,3 mil. lei sau 0,2 mil. euro.

Tabelul 4.1

Informația privind soldul împrumuturilor interne, la situația din 31.12.2022, ale întreprinderilor de stat și societăților comerciale monitorizate

Nr. d/o	Debitorul				<i>mil. lei</i>
		Sold la 31.12.2021, mil. lei	Sold la 31.12.2022, mil. lei	Abaterea	Stoc de arierate, mil. lei
1.	S.A. „Moldtelecom”	360,0	345,6	-14,4	-
2.	S.A. Combinatul de Vinuri „Cricova”	127,1	125,5	-1,6	2,7
3.	Î.S. „Calea Ferată din Moldova”	105,5	77,0	-28,5	
5.	S.A. „Cartuș”	1,3	5,0	+3,7	
6.	S.A. „RED Nord”	-	9,5	+9,5	
7.	S.A. „Drumuri Cimișlia”	-	3,0	+3,0	-
8.	S.A. „Barza Albă”	-	3,0	+3,0	
9.	S.A. „Drumuri Cahul”	1,5	1,0	-0,5	-
10.	S.A. „Drumuri Edineț”	0,1	-	-0,1	-
11.	Î.S. „INMEX”	-	0,6	+0,6	
12.	Î.S. „Russca”	0,2	0,6	+0,4	-
13.	Î.S. „Incercom”	1,6	0,6	-1,0	-
14.	S.A. „Drumuri Căușeni”	0,5	0,2	-0,3	
	Total	597,8	571,6	+26,2	2,7

Adițional, se informează că la situația din 31.12.2022, unele din întreprinderile de stat și societățile comerciale cu capital integral sau majoritar de stat înregistrează un sold al datoriilor pe împrumuturi recreditate din surse interne și/sau externe față de Ministerul Finanțelor, și anume:

- Î.S. „Moldtranelectro” - 37,2 mil. lei și 1,6 mil. dolari SUA, care reprezintă solduri cu termen expirat;

- Î.S. „Moldelectrica”- 3,1 mil. dolari SUA și 30,4 mil. EURO (împrumutul de stat extern oferit de BERD, BEI și BM);

- Î.S. „Calea Ferată din Moldova” - 23,6 mil. EURO;

- S.A. „Termoelectrica” - 30,8 mil. EURO;

- S.A. „CET-Nord” - 8,4 mil. EURO.

Astfel, volumul total al datoriilor pe împrumuturile recreditate entităților cu capital de stat, recalculat în lei, la situația din 31.12.2022, constituie suma de 5411,7 mil. lei.

Totodată, Î.S. „Moldtraselectro” înregistrează *datorii pe împrumutul extern acordat sub garanția statului* în mărime de 0,86 mil. dolari SUA (16,5 mil. lei).

Este de remarcat că, neachitarea obligațiilor față de instituțiile financiare pe creditele interne și externe creează o situație dificilă privind independența financiară a entităților economice. Totodată, neachitarea obligațiilor pe creditele acordate sub garanția statului, precum și cele recreditate generează riscul fiscal (financiar) de stingere a datoriilor din contul surselor bugetului de stat.

V. Conexiunile întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat cu sistemul bugetar

Potrivit datelor Serviciului Fiscal de Stat, se enunță că, la situația din 31.12.2022, întreprinderile de stat și societățile comerciale incluse în Lista entităților monitorizate de Ministerul Finanțelor, aveau înregistrate *datorii privind impozitele și taxele* față de bugetul public național în mărime totală de 86,9 mil. lei inclusiv: datorii ale întreprinderilor de stat – 85,4 mil. lei și datorii ale societăților comerciale – 1,5 mil. lei.

Din valoarea totală a *datoriilor întreprinderilor de stat*, datoriile privind plățile de bază au constituit 63,4 mil. lei, datoriile aferente penalităților – 20,5 mil. lei, iar datoriile privind amenzile – 1,5 mil. lei (tabelul 5.1).

Tabelul 5.1

Sinteza datoriilor întreprinderilor de stat față de bugetul public național la situația din 31.12.2022

mil. lei

Verigile sistemului bugetar:	Inclusiv:			Total pe bugete
	plăți de bază	penalități	amenzi	
Bugetul de stat	37,1	8,8	1,2	47,1
Bugetele unităților administrativ-teritoriale	3,7	0,8	-	4,5
Bugetul asigurărilor sociale de stat	16,8	9,6	0,2	26,6
Fondul de asigurare obligatorie de asistență medicală	5,8	1,3	0,1	7,2
TOTAL	63,4	20,5	1,5	85,4

După cum se observă, cele mai mari datorii ale întreprinderilor de stat (47,1 mil. lei) au fost înregistrate față de bugetul de stat, iar din valoarea acestora 8,8 mil. lei reprezintă datorii aferente penalităților și 37,1 mil. lei - datorii aferente plăților de bază. La fel, întreprinderile de stat înregistrează datorii privind amenzile față de bugetul de stat în mărime de 1,2 mil. lei. Se remarcă că, datorii în mărime de 26,6 mil. lei au fost înregistrate față de bugetul asigurărilor sociale de stat, din care 9,6 mil. lei reprezintă datorii aferente penalităților și 16,8 mil. lei datorii aferente plăților de bază.

Cele mai mari datorii din *suma totală a datoriilor întreprinderilor de stat* se înregistrează la Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău” - 26,0 mil. lei (sau 30,4% din

datoriile totale), Î.S. „Calea Ferată din Moldova” - 15,7 mil. lei (sau 18,4% din total datorii), de asemenea Î.S. „Aeroportul Internațional Mărculești” - 15,8 mil. lei (sau 18,5%), Î.S. „Brănești” - 15,0 mil. lei (sau 17,6%), Î.S. „Centrul de pregătire a specialiștilor pentru Armata Națională” - 3,2 mil. lei (sau 3,7%), Î.S. „Stația de Stat pentru Încercarea Mașinilor - 2,0 mil. lei (sau 2,3%), Î.S. Sanatoriul-Preventoriu de bază „Constructorul” - 1,4 mil. lei (sau 1,6% din total datorii), Î.S. Stațiunea Didactico-Experimentală „Petricani” - 1,3 mil. lei (sau 1,5% din total datorii). și Î.S. „Stațiunea Tehnico - Experimentală Ungheni” - 1,1 mil. lei (sau 1,3%).

În partea ce ține de *societățile comerciale*, se menționează că, din valoarea totală a datoriilor de 1,4 mil. lei, datoriile aferente plăților de bază au constituit 1,1 mil. lei, iar datoriile privind penalitățile au constituit 0,3 mil. lei. Societățile comerciale nu înregistrează per total datorii privind amenzile aferente impozitelor, taxelor și altor plăți la bugetul public național.

Cele mai mari datorii ale societăților comerciale sunt față de bugetul asigurărilor sociale de stat ce constituie 0,8 mil. lei, acestea sunt în totalitate reprezentate de datorii aferente plăților de bază în mărime de 0,5 mil. lei și 0,3 mil. lei - penalități.

Tabelul 5.2

Sinteza datoriilor societăților comerciale față de bugetul public național la situația din 31.12.2022

Verigile sistemului bugetar:	Inclusiv:			Total pe bugete
	plăți de bază	penalități	amenzi	
Bugetul de stat	0,2	-		0,2
Bugetele unităților administrativ-teritoriale	0,4	-	-	0,4
Bugetul asigurărilor sociale de stat	0,5	0,3	-	0,8
TOTAL	1,1	0,3	-	1,4

mil. lei

Din *suma totală a datoriilor societăților comerciale*, cele mai considerabile datorii au fost înregistrate de S.A. „Răut” (1,0 mil. lei sau 71,4% din total datorii) și S.A. „Hotel Chișinău” (0,3 mil. lei sau 21,4%).

De asemenea, conform datelor Serviciului Fiscal de Stat, în anul 2022, entitățile cu capital integral sau majoritar de stat au efectuat *achitări la bugetul public național* în cuantum total de 2683,2 mil. lei, acestea cuprinzând achitățile efectuate de întreprinderile de stat – 1211,7 mil. lei și achitățile efectuate de către societățile comerciale – 1471,5 mil. lei.

Cele mai mari *achitări ale întreprinderilor de stat* au fost efectuate în bugetul asigurărilor sociale de stat, unde au fost transferate impozite și taxe în mărime de 480,9 mil. lei, în bugetul de stat – 411,1 mil. lei, în fondul de asigurare obligatorie de asistență medicală – 181,1 mil. lei, iar în bugetul unităților administrativ-teritoriale – 138,6 mil. lei.

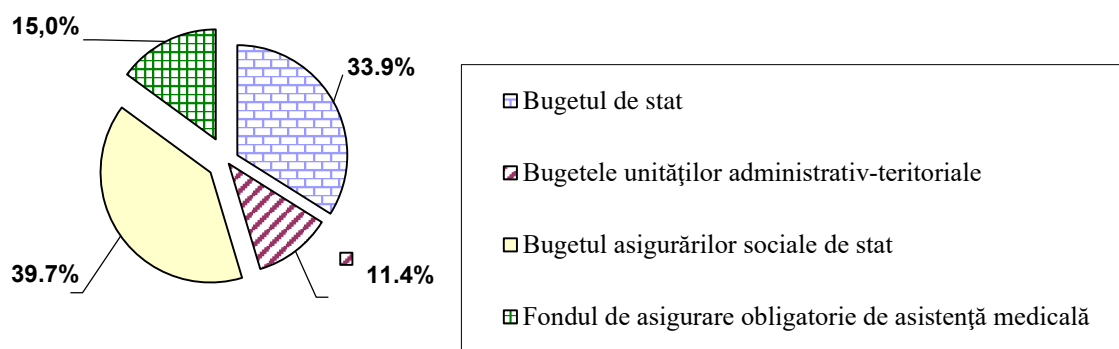

Figura 5.1. Structura achitărilor impozitelor și taxelor în bugetul public național de către întreprinderile de stat, pentru anul 2022

Cu privire la *achitățile societăților comerciale în bugetul public național*, se enunță că acestea au transferat către bugetul de stat - 888,8 mil. lei; către bugetul asigurărilor sociale de stat – 358,1 mil. lei; către fondul de asigurare obligatorie de asistență medicală – 129,4 mil. lei și către bugetele unităților administrativ-teritoriale – 95,2 mil. lei.

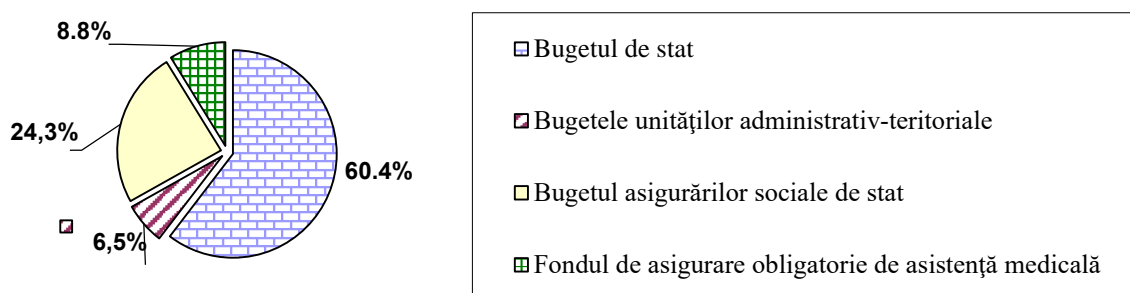

Figura 5.2. Structura impozitelor și taxelor în bugetul public național de către societățile comerciale, pentru anul 2022

De asemenea, conform legislației în vigoare, entitățile cu capital integral sau majoritar de stat beneficiază de *înlesniri și facilități fiscale la plata principalelor tipuri de impozite*.

În anul 2022, *întreprinderile de stat au beneficiat de înlesniri și facilități fiscale la plata unor impozite și taxe* în mărime de 33,068 mii. lei, inclusiv:

- 30,880 mii. lei la plata impozitului pe bunurile imobiliare, în conformitate cu prevederile art. 282, 283, 284 ale Codului Fiscal și prevederile Legii nr.1056/2000 pentru punerea în aplicare a titlului VI al Codului Fiscal;

- 2,187 mii. lei la plata taxei pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova;

- la plata taxei pentru amenajarea teritoriului nu au fost acordate înlesniri în conformitate cu art.296 al Codului Fiscal și prevederile Legii nr.94/2004 pentru punerea în aplicare a titlului VII al Codului Fiscal;

- la plata taxei pentru apă suma este nesemnificativă în mărime de 0,001 mil. lei, acordate în conformitate cu prevederile art.306 al Codului Fiscal și prevederile Legii nr.68/2005 pentru punerea în aplicare a titlului VIII al Codului Fiscal și acordate în conformitate cu prevederile art.343 al Codului Fiscal și prevederile Legii nr.317/2006 pentru punerea în aplicare a titlului IX al Codului Fiscal, la plata taxei pentru folosirea spațiilor subterane în scopul desfășurării activității de întreprinzător, altele decât cele destinate extracției mineralelor utile de asemenea nu au fost acordate înlesniri conform prevederilor art.325-329 al Codului Fiscal și prevederilor Legii nr.60/2020 privind instituirea unor măsuri de susținere a activității de întreprinzător și modificarea unor acte normative.

Suma înlesnirilor și facilităților fiscale acordate societăților comerciale la principalele tipuri de impozite pe parcursul anului 2022 a fost nesemnificativă și constituie în total 4195,8 mii. lei, inclusiv:

- suma înlesnirilor și facilităților fiscale la plata impozitului pe bunurile imobiliare în conformitate cu prevederile art. 282, 283, 284 ale Codului Fiscal și prevederile Legii nr.1056/2000 pentru punerea în aplicare a titlului VI al Codului Fiscal este nesemnificativă – de 0,003 mii. lei;

- 2,4 mii. lei la plata taxei pentru apă, acordate în conformitate cu prevederile art.306 al Codului Fiscal și prevederile Legii nr.68/2005 pentru punerea în aplicare a titlului VIII al Codului Fiscal și acordate în conformitate cu prevederile art.343 al Codului Fiscal și prevederile Legii nr.317/2006 pentru punerea în aplicare a titlului IX al Codului Fiscal;

- 4193,1 mii. lei la plata taxei pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova.

Pe lângă acestea, în temeiul prevederilor art.96, 103 și 104 al Codului Fiscal, în anul 2022 *entitățile cu capital de stat au efectuat livrări de mărfuri și servicii scutite de taxa pe valoarea adăugată (TVA), livrări de mărfuri și servicii la cota redusă a TVA și livrări de mărfuri și servicii la cota „0” a TVA.*

Astfel, *livrările de mărfuri, servicii la cota redusă a TVA efectuate de întreprinderile de stat* au înregistrat în anul 2022 valoarea de 375,5 mil. lei. Cele mai considerabile livrări de mărfuri și servicii la cota redusă a TVA au fost înregistrate de, Î.S. pentru Silvicultură „Hîncești-Silva” – 31,6 mil. lei, Î.S. pentru Silvicultură „Chișinău” – 28,2 mil. lei, Î.S. pentru Silvicultură „Edineț” – 27,8 mil. lei, Î.S. pentru Silvicultură „Silva - Sud” – 25,3 mil. lei, Î.S. pentru Silvicultură „Șoldănești” – 23,3 mil. lei, Î.S. pentru Silvicultură „Soroca” – 23,1 mil. lei, Î.S. pentru Silvicultură „Călărași” – 21,9 mil. lei, Î.S. Silvo - Cinegetica „Strășeni” – 20,4 mil. lei, Î.S. pentru Silvicultură „Glodeni” – 19,0 mil. lei, Î.S. Silvo - Cinegetica „Cimișlia” – 17,5 mil. lei, Î.S. pentru Silvicultură „Nisporeni-Silva” – 17,2 mil. lei, Î.S. pentru Silvicultură „Silva-Centru” din Ungheni -15,3 mil. lei.

Valoarea *livrărilor de mărfuri și servicii la cota redusă a TVA, efectuate de societățile comerciale* a înregistrat 2476,8 mil. lei, dintre care cele mai considerabile au fost înregistrate de S.A. „Energocom” – 2012,8 mil. lei, S.A. „Franzeļuța” – 401,4 mil. lei, S.A. „Sanfarm-Prim” – 56,0 mil. lei, S.A. „Moldtelecom” – 3,0 mil. lei și S.A. „Termoelectrica” – 1,4 mil. lei.

Totodată, *valoarea livrărilor de mărfuri și servicii scutite de TVA ale întreprinderilor de stat* constituie 666,6 mil. lei, cele mai semnificative înregistrându-se la Î.S. „Poșta Moldovei” – 454,2 mil. lei, Î.S. „Institutul de Tehnică Agricolă „Mecagro” – 64,8 mil. lei, Î.S. „Moldelectrica” – 39,8 mil. lei, Î.S. „Centrul de pregătire a specialiștilor pentru Armata Națională” – 24,2 mil. lei, Î.S. Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală” – 13,8 mil. lei, Î.S. „Calea Ferată din Moldova” – 13,3 mil. lei, Î.S. Sanatoriul-Preventoriu de bază „Constructorul” – 9,6 mil. lei, Î.S. „Centrul de Medicină al Aviației Civile” – 9,5 mil. lei, Î.S. Direcția Servicii pentru Corpul Diplomatic – 6,7 mil. lei, Î.S. Întreprinderea Editorial-Poligrafică „Știința” – 6,3 mil. lei și Î.S. „Editura Universul” – 6,1 mil. lei.

Referitor la *societățile comerciale*, se enunță că, acestea au înregistrat, în anul 2022, *livrări de mărfuri și servicii scutite de TVA* în sumă de 4572,2 mil. lei, dintre care cele mai considerabile livrări scutite de TVA au fost înregistrate de S.A. „Energocom” – 4407,6 mil. lei, S.A. pentru achiziționarea, prelucrarea și livrarea metalelor feroase și neferoase „Metalferos” – 148,3 mil. lei, S.A. „Rețelele Electrice de Distribuție Nord” – 4,9 mil. lei, S.A. „Moldtelecom” – 4,2 mil. lei, S.A. Uzina de tractoare „Tracom” – 1,4 mil. lei, S.A. „Franzeļuța” – 1,2 mil. lei, S.A. „Drumuri Strășeni” – 1,1 mil. lei și S.A. „Răuț” – 1,1 mil. lei.

În partea ce ține de *livrările la cota „0” a TVA a întreprinderilor de stat*, se enunță că valoarea acestora, în anul 2022 constituie 2136,1 mil. lei, cuantumurile cele mai mari fiind înregistrate la Î.S. „Calea Ferată din Moldova” – 1095,6 mil. lei, Î.S. „Moldelectrica” – 425,0 mil. lei, Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău” – 410,5 mil. lei, Î.S. pentru utilizarea spațiului aerian și deservirea traficului aerian „MOLDATSA” – 111,9 mil. lei, Î.S. Institutul de Tehnică Agricolă „Mecagro” – 19,7 mil. lei, Î.S. „Nodul Hidroenergetic Costești” – 19,1 mil. lei, Î.S. „Combinatul Poligrafic” – 10,4 mil. lei și Î.S. Combinatul de vinuri de calitate „Mileștii Mici” – 9,7 mil. lei.

În aceeași perioadă analizată, *societățile comerciale au beneficiat de livrări de mărfuri și servicii la cota „0” a TVA* în sumă totală de 6345,1 mil. lei, dintre care cele mai semnificative sunt înregistrate de S.A. „Termoelectrica” – 2998,1 mil. lei, S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” – 1487,3 mil. lei, S.A. „Energocom” – 1111,8 mil. lei, S.A. „CET-Nord” – 399,0 mil. lei, S.A. Combinatul de Vinuri „Cricova” – 143,1 mil. lei, S.A. „Franzeļuța” – 93,7 mil. lei, S.A. pentru achiziționarea, prelucrarea și livrarea metalelor feroase și neferoase „Metalferos” – 68,8 mil. lei, S.A. „Barza Albă” – 21,2 mil. lei și S.A. Institutul de Cercetări Științifice „Rif-Acvaaparat” – 21,0 mil. lei.

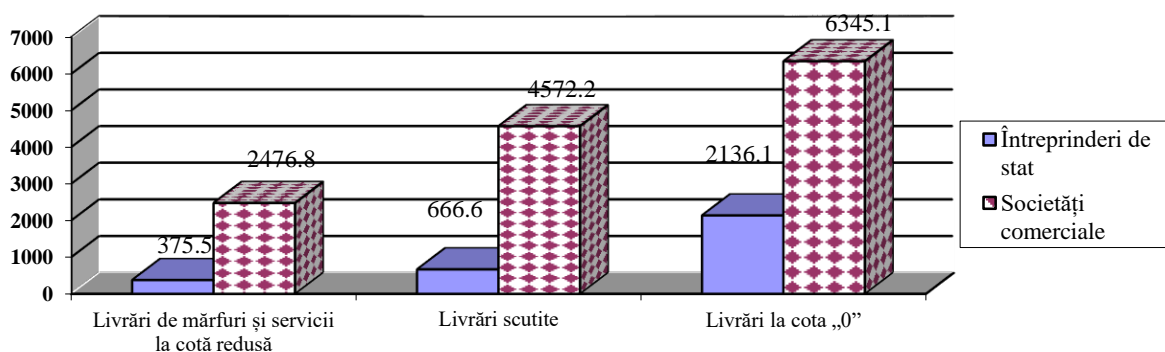

Figura 5.3. Livrări a mărfurilor și serviciilor de către întreprinderile de stat și societățile comerciale în anul 2022, scutite de TVA, la cota redusă a TVA și la cota „0” a TVA, mil. lei

Potrivit, rectificărilor la Legea bugetului de stat pe anul 2022 nr.205/2021, adoptate prin Legea nr.260/2022, pentru rezultatele obținute în anul 2021, entitățile urmau să transfere în anul 2022 defalcări și dividende în bugetul de stat în sumă de 49,95 mil. lei și respectiv 96,6 mil. lei (total - 146,55 mil. lei).

Conform datelor Trezoreriei de Stat, pentru rezultatele obținute în anul 2021, întreprinderile de stat au transferat, la situația din 31.12.2022, la bugetul de stat defalcări în mărime de 53,4 mil. lei (rata îndeplinirii fiind de 106,9%), iar societățile pe acțiuni au transferat dividende în mărime de 133,5 mil. lei (rata îndeplinirii fiind de 138,2%).

În contextul celor expuse, se menționează că rata îndeplinirii la categoria indicatorilor „de eficiență” ce vizează nivelul vărsării în bugetul de stat a dividendelor și defalcărilor în total, la situația din 31.12.2022, constituie 127,5% sau cu 27,5 % mai mult față de suma aprobată potrivit rectificărilor la Legea bugetului de stat pe anul 2022 nr.205/2021, adoptată prin Legea nr.260/2022 privind modificarea Legii bugetului de stat pentru anul 2022.

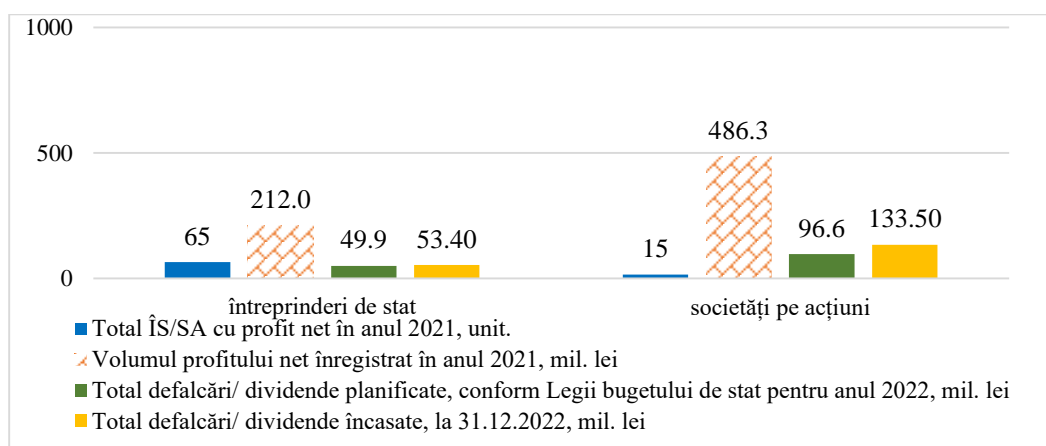

Figura 5.4. Analiza mărimii defalcărilor/ dividendelor achitate de întreprinderile de stat și societățile pe acțiuni în bugetul de stat

Suplimentar, potrivit Legii bugetului de stat pentru anul 2023, nr.359/2022, pentru rezultatele obținute în anul 2022 de către întreprinderile de stat și societățile pe acțiuni cu capital de stat, au fost prevăzute venituri ce urmează a fi încasate la bugetul de stat sub formă de defalcări și dividende în sumă de 31,0 mil. lei și respectiv 140,905 mil. lei (total – 171,905 mil. lei).

Conform datelor Trezoreriei de Stat, pentru rezultatele obținute în anul 2022, întreprinderile de stat au transferat, la situația din 24.08.2023, la bugetul de stat defalcări în mărime de 51,5 mil. lei, rata îndeplinirii fiind de 166,0% față de sumele aprobate prin Legea bugetului de stat pentru 2023, nr.359/2022, iar societățile pe acțiuni au transferat dividende în mărime de 178,4 mil. lei, rata îndeplinirii fiind de 126,6%, corespunzător cu un total de 229,9 mil. lei.

Totodată, urmează să remarcăm că potrivit modificărilor efectuate prin Legea 70/2023 pentru modificarea unor acte normative la Legea nr.1134/1997 privind societățile pe acțiuni și la Legea 246/2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală, termenul-limită de achitare în bugetul de stat a dividendelor/ defalcărilor este 30 august inclusiv.

Cele mai mari defalcări/ dividende din profitul net obținut în anul 2022 au fost transferate de către:

➤ **defalcări:**

1. Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău” – 29,9 mil. lei;
2. Î.S. „Nodul Hidroenergetic „Costești” – 6,3 mil. lei;
3. Î.S. „Portul Fluvial Ungheni” – 4,3 mil. lei;
4. Î.S. „Direcția pentru exploatarea imobilului” – 1,5 mil. lei;
5. Î.S. „Institutul de Geodezie, Prospeccțiuni Tehnice și Cadastru „INGEOCAD”- 1,5 mil. lei;
6. Î.S. „Administrația de Stat Drumurilor” – 1,5 mil. lei;
7. Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău” – 1,3 mil. lei.

➤ **dividende:**

1. S.A. „Loteria Națională a Moldovei” – 85,1 mil. lei;
2. S.A. „Energocon” – 71,2 mil. lei;
3. S.A. „Moldtelecom” – 18,6 mil. lei;
4. S.A. Combinatul de Vinuri „Cricova” – 2,7 mil. lei;

Suma defalcărilor și dividendelor achitate de către întreprinderile de stat și societățile pe acțiuni sus-enunțate constituie aproximativ 90,07% din valoarea defalcărilor achitate de către toate întreprinderile de stat și corespunzător 99,55% din valoarea dividendelor transferate de către toate societățile pe acțiuni.

VI. Rezultatele monitoringului financiar al activității întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, aflate în procedură de insolvabilitate/ lichidare

Conform informației incluse în Registrul Patrimoniului Public ținut de Agenția Proprietății Publice, din Lista totală a întreprinderilor de stat, 43 întreprinderi de stat se află în procedură de insolvabilitate/lichidare. Din numărul total al întreprinderilor de stat în procedură de insolvabilitate/lichidare, doar *20 întreprinderi de stat au prezentat Biroului Național de Statistică situațiile financiare*, în modul stabilit.

Corespunzător, din Lista totală a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, 25 societăți comerciale se află în procedură de insolvabilitate/lichidare. Din numărul total al societăților comerciale în procedură de insolvabilitate/lichidare, *6 societăți au prezentat situațiile financiare Biroului Național de Statistică*, în modul stabilit.

Prin urmare, în tabelul 6.1, a fost prezentată o sistematizare a principalilor indicatori economici înregistrați de către entitățile economice aflate în procedură de insolvabilitate/ lichidare, care au prezentat situațiile financiare în modul stabilit.

Tabelul 6.1

*Indicatorii economici generalizați aferenți activității
întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, aflate în procedură de
insolvabilitate/ lichidare*

mil. lei

Total	Întreprinderi de stat (20)			Societăți comerciale (6)			TOTAL
	01.01.2022	31.12.2022	abaterea	01.01.2022	31.12.2022	abaterea	la 31.12.2022
1	2	3	4=3-2	5	6	7=6-5	8=3+6
Active	769,2	769,3	+0,1	187,8	180,9	-6,9	950,2
Capital propriu	302,6	281,3	-21,3	42,2	48,7	+6,5	330,0
Capital social și neînregistrat	301,3	301,3	-	197,6	197,6	-	498,9
Creanțe și alte active (imobilizate și circulante) (70+40)	336,1	348,6	+12,5	41,4	39,5	-1,9	388,1
Datorii (pe termen lung, curente)	466,6	488,0	+21,4	145,1	131,8	-13,3	619,8
Venituri din vânzări (2021/ 2022)	102,7	91,7	-11,0	28,5	22,9	-5,6	114,6
Costul vânzărilor (2021/ 2022)	65,3	71,5	+6,2	11,7	8,3	-3,4	79,8
Cheltuieli din activitatea operațională, alte decât costul vânzărilor (2021/ 2022)	37,0	43,9	+6,9	14,3	16,4	+2,1	60,3
Profit net (pierderi nete) (2021/ 2022), din care:	12,7	-13,4	-26,1	5,6	6,1	+0,5	-7,3
<i>Cu profit</i>	6	4	-2	3	4	1	8
<i>Cu pierderi</i>	13	15	+2	2	1	1	16
<i>Rezultatul nul</i>	1	1	-	1	1	-	2

Astfel, se menționează că, potrivit situațiilor financiare ale întreprinderilor de stat și societăților comerciale aflate în procedură de insolvabilitate/ lichidare:

1. *cele mai mari active*, la situația din 31.12.2022, sunt înregistrate de Î.S. internațională de stat „Acva-Nord” 262,7 mil. lei, S.A. „Aroma” - 102,6 mil. lei, Î.S.

„Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Ștefan-Vodă” -72,6 mil. lei, Î.S. „Gările și Stațiile Auto” - 46,3 mil. lei, Î.S. „Moldaeroservice” - 65,0 mil. lei, Î.S. „Colegiul Național de Viticultură și Vinificație din Stăuceni - 51,9 mil. lei, Î.S. „Combinatul republican de Instruire Auto” - 28,9 mil. lei, S.A. „Vinuri Ialoveni” - 45,5 mil. lei, Î.S. „Moldresurse” - 45,0 mil. lei, Î.S. „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Cahul” - 35,8 mil. lei, Î.S. „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Chișinău” - 29,4 mil. lei, Î.S. „Stațiunea Tehnologico-Experimentală Pașcani” - 29,3 mil. lei, S.A. „Combustibil Solid” -11,9 mil. lei, și S.A. „Combinatul de produse cerealiere din Chișinău - 14,9 mil. lei;

2. din 20 întreprinderi analizate 5 întreprinderi (sau 25,0%) au înregistrat atât la 01.01.2022 cât și la 31.12.2022 *capital propriu (active nete) negativ*. Î.S. „Stațiunea Tehnologico-Experimentală Codru”, Î.S. Gospodăria Agricolă de Stat „Flori”, Î.S. Uzina de bijuterii din Chișinău „Giuvaier”, Î.S. „Combinatul de Produse Alimentare din Bălți” și Î.S. pentru cercetarea în selecție și hibridarea suinelor „Moldsuinhybrid” înregistrează capital propriu negativ doar la 31.12.2022, de asemenea cel mai mare capital propriu negativ fiind înregistrat de Î.S. „Moldresurse” - 27,5 mil. lei;

Totodată, din 6 societăți comerciale, 2 societăți (sau 33,3%) au înregistrat atât la 01.01.2022 cât și la 31.12.2022 *capital propriu (active nete) negativ*, cel mai mare capital propriu negativ fiind înregistrat de S.A. „Combinatul de produse cerealiere din Chișinău” -13,3 mil. lei și S.A. „Stadionul Republican” - 4,1 mil. lei;

3. *cele mai mari creanțe pe termen lung și alte active imobilizate* sunt înregistrate de S.A. „Combustibil Solid” - 3,2 mil. lei și de Î.S. Gările și Stațiile Auto” - 32,8 mil. lei;

4. *cele mai mari creanțe curente și alte active circulante*, la situația din 31.12.2022, sunt înregistrate de Î.S. internațională de stat „Acva-Nord” (241,0 mil. lei); Î.S. Gările și Stațiile Auto” (13,5 mil. lei), Î.S. „Moldresurse” (13,0 mil. lei), Î.S. Serviciul Asistență Beneficiari la Obiectele Sociale” (12,1 mil. lei), S.A. „Aroma” (9,2 mil. lei), S.A. „Combustibil Solid” (8,8 mil. lei), S.A. Combinatul de produse cerealiere „Chișinău” (6,7 mil. lei), Î.S. „Stațiunea Didactico-Experimentală din Stăuceni” (6,0 mil. lei), S.A. „Livsercom” (5,7 mil. lei), S.A. „Vinuri Ialoveni” (5,7 mil. lei) și Î.S. Stațiunea didactică experimentală „Chetrosu” (5,5 mil. lei);

5. *majoritatea datoriilor* la situația din 31.12.2022, sunt formate din datorii curente (4393,0 mil. lei). Cele mai mari datorii curente sunt înregistrate de Î.S. internațională de stat „Acva-Nord” (142,8 mil. lei), Î.S. „Moldresurse” (72,9 mil. lei), Î.S. „Colegiul Național de Viticultură și Vinificație din Stăuceni” (35,8 mil. lei), Î.S. Uzina de bijuterii din Chișinău „Giuvaier” (34,2 mil. lei), Î.S. „Stațiunea Tehnologică pentru Irigare Chișinău” (18,4 mil. lei), Î.S. „Combinatul de Produse Alimentare din Bălți” (17,5 mil. lei), Î.S. „Stațiunea Tehnologico-Experimentală Pașcani” (15,2 mil. lei), Î.S. „Stațiunea Tehnologico-Experimentală Codru” (13,3 mil. lei), Î.S. „Stațiunea Didactico-Experimentală din Stăuceni” (11,8 mil. lei), Î.S. „Stațiunea Tehnologico-

Experimentală Bălți” (11,5 mil. lei). La societățile comerciale, cele mai mari datorii curente sunt înregistrate de S.A. „Vinuri Ialoveni” (41,9 mil. lei), S.A. „Aroma” (41,1 mil. lei), S.A. „Combinatul de produse cerealiere din Chișinău” (28,2 mil. lei), Î.S. Serviciul Asistență Beneficiari la Obiectele Sociale” (13,2 mil. lei) și S.A. „Combustibil Solid” (9,7 mil. lei);

6. în anul 2022, din 20 întreprinderi de stat și 6 societăți comerciale, 7 întreprinderi și corespunzător 3 societăți *nu înregistrează venituri din vânzări*;

7. *cele mai mari venituri din vânzări* în anul 2022 sunt înregistrate de Î.S. internațională de stat „Acva-Nord” (54,1 mil. lei), S.A. „Aroma” (17,1 mil. lei), Î.S. „Stațiunea Tehnologico-Experimentală „Pașcani” (13,3 mil. lei), Î.S. „Stațiunea didactică experimentală „Chetrosu” (11,4 mil. lei), S.A. „Vinuri Ialoveni” (4,5 mil. lei), Î.S. „Stațiunea Didactico-Experimentală din Stăuceni” (3,7 mil. lei) și Î.S. „Moldaeroservice” (3,6 mil. lei);

8. din 20 întreprinderi analizate 16 întreprinderi de stat (sau 80,0%) au înregistrat pierderi din activitatea operațională. La fel se atestă că, din 6 societăți comerciale aflate în procedură de insolabilitate/ lichidare analizate 2 societăți (sau 33,3%) în anul 2022 înregistrează pierderi din activitatea operațională;

9. în anul 2022, din 20 întreprinderi de stat, 15 întreprinderi de stat au generat pierderi nete, 4 întreprinderi de stat au obținut profit net, iar o întreprindere de stat înregistrează rezultat nul. De altfel, se atestă că 3 întreprinderi de stat în anul 2022 au generat pierderi nete, în timp ce în anul 2021 au înregistrat profit net.

În același timp, o societate comercială a generat în anul 2022 pierderi nete, iar 4 societăți comerciale au obținut profit net.

10. *cele mai mari pierderi nete* sunt înregistrate de Î.S. „Moldaeroservice” (7,1 mil. lei), Î.S. pentru cercetarea în selecție și hibridarea suinelor „Moldsuinhibrid” (4,1 mil. lei), Î.S. „Combinatul republican de Instruire Auto” (3,0 mil. lei), Î.S. „Stațiunea Didactico-Experimentală din Stăuceni” (2,0 mil. lei), Î.S. „Stațiunea didactica experimentală „Chetrosu” (1,9 mil. lei), Î.S. „Stațiunea Tehnologico-Experimentală Bălți” (1,4 mil. lei) și S.A. „Stadionul Republican” (0,3 mil. lei).

De altfel, *cele mai mari profituri nete* sunt înregistrate de Î.S. „Colegiul Național de Viticultură și Vinificație din Stăuceni” (5,4 mil. lei), S.A. „Combinatul de produse cerealiere din Chișinău” (3,4 mil. lei), Î.S. „Stațiunea Tehnologico-Experimentală „Pașcani” (2,9 mil. lei), S.A. „Vinuri Ialoveni” (1,5 mil. lei), S.A. „Aroma” (1,4 mil. lei) și Î.S. internațională de stat „Acva-Nord” (1,0 mil. lei).

Concomitent, se menționează că, potrivit datelor privind *fluxul și soldul împrumuturilor interne*, generalizată în temeiul Regulamentului privind raportarea datoriei sectorului public, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1136/2007 cu privire la unele măsuri de executare a Legii nr.419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat, întreprinderile de stat și societățile comerciale aflate în procedură de insolabilitate/ lichidare, care au contractat credite

de la băncile comerciale pe o perioadă de un an și mai mare, au înregistrat în total, la situația din 31.12.2022, un sold al împrumuturilor în volum de 109,5 mil. lei, care în total reprezintă stocul de arierate - suma restantă ce nu a fost achitată conform contractelor încheiate.

Tabelul 6.2

Informația privind soldul împrumuturilor interne, la situația din 31.12.2022, ale întreprinderilor de stat și societăților comerciale aflate în procedură de insolvabilitate/ lichidare

<i>mil. lei</i>					
Nr. d/o	Debitorul	Sold la 31.12.2021, mil. lei	Sold la 31.12.2022, mil. lei	Abaterea, +/-	Stoc de arierate, mil. lei
1.	S.A. „Aroma” (procedura planului)	20,2	18,3	-1,9	18,3
2.	Î.S. „Moldresurse”	71,5	71,5	-	71,5
3.	S.A. „Vinuri-Ialoveni”	10,0	10,0	-	10,0
4.	Î.S. Uzina de bijuterii din Chișinău „Giuvaier”	7,4	7,9	+0,5	7,9
5.	Î.S. Stațiunea Didactico-Experimentală „Codru”	1,8	1,8	-	1,8
	Total	110,9	109,5	-1,4	109,5

La fel, se menționează că, din numărul total 43 de întreprinderi de stat aflate în proces de insolvabilitate/lichidare 27 întreprinderi de stat aflate în procedură de insolvabilitate nu au prezentat raportul situațiilor financiare pentru anul 2022 Biroului Național de Statistică.

În contextul celor expuse, se evidențiază că neachitarea obligațiilor față de instituțiile financiare pe creditele interne și externe, precum și cele acordate sub garanția statului creează o situație dificilă privind independența financiară a entităților economice. Totodată, neachitarea obligațiilor pe creditele acordate sub garanția statului, precum și cele recreditate generează riscuri fiscale (financiare) de stingere a datoriilor din contul surselor bugetului de stat.

Suplimentar, se menționează că conform datelor Serviciului Fiscal de Stat, în anul 2022, entitățile cu capital integral sau majoritar de stat aflate în procedură de insolvabilitate/lichidare au efectuat *achitări la bugetul public național* în cuantum total de 41,6 mil. lei, din care: achitățile efectuate de întreprinderile de stat – 24,2 mil. lei și achitățile efectuate de către societățile comerciale – 17,4 mil. lei.

Tabelul 6.3

Sinteza achităților și datoriilor entităților cu capital integral sau majoritar de stat aflate în procedură de insolvabilitate/ lichidare, față de bugetul public național

<i>Tipul entității</i>	ACHITĂRI, la 31.12.2022					DATORII, la 31.12.2022				
	<i>bugetul de stat</i>	<i>bugetul unităților administrativ-teritoriale</i>	<i>bugetul asigurărilor sociale de stat</i>	<i>fondul de asigurare obligatorie de asistență medicală</i>	<i>Total</i>	<i>bugetul de stat</i>	<i>bugetul unităților administrativ-teritoriale</i>	<i>bugetul asigurărilor sociale de stat</i>	<i>fondul de asigurare obligatorie de asistență medicală</i>	<i>Total</i>
Întreprinderi de stat	9,9	4,4	8,0	1,9	24,2	51,7	18,4	6,1	3,6	79,8
Societăți comerciale	11,6	1,5	3,2	1,1	17,4	15,8	1,2	4,2	0,7	21,9
TOTAL	21,5	5,9	11,2	3,0	41,6	67,5	19,6	10,3	4,3	101,7

În același timp, se atestă că, la situația din 31.12.2022, întreprinderile de stat și societățile comerciale prenotate aveau înregistrate *datoriile privind impozitele și taxele* față de bugetul public național în mărime totală de 101,7 mil. lei, inclusiv: datoriile ale întreprinderilor de stat – 79,8 mil. lei și datoriile ale societăților comerciale – 21,9 mil. lei (tabelul 6.3). Cele mai mari datorii s-au înregistrat la: Î.S. internațională de stat „Acva-Nord” – 57,0 mil. lei, S.A. Combinatul de produse cerealiere „Cereale-Flor” – 18,8 mil. lei, Î.S. „Combinatul de produse alimentare din Bălți” – 8,3 mil. lei, Î.S. „Stațiunea Tehnologico-Experimentală „Codru” – 5,5 mil. lei, S.A. „Moldaerosevice” – 2,0 mil. lei, Î.S. „Stațiunea Tehnologico-Experimentală „Bălți” – 1,2 mil. lei, și Î.S. „Mina de piatră Mileștii Mici” – 1,2 mil. lei.

VII. Informația privind auditul extern și inspectarea financiară

Cu referire la inspectarea financiară a activității economico-financiare a entităților economice cu proprietate de stat, se menționează că pe parcursul anului 2022, Inspekția Financiară a efectuat:

- 6 *inspectări tematice la întreprinderile de stat;*
- 16 *inspectări complexe la întreprinderile de stat;*
- 15 *inspectări complexe la societățile comerciale cu cota statului*
- 1 *inspectări tematice la societățile comerciale cu cota statului.*

Lista entităților cu capital de stat supuse inspectării financiare în anul 2022 se prezintă în anexa nr. 7.1.

Suplimentar, în conformitate cu programul de activitate al anului 2022, Inspekția Financiară a efectuat inspectări financiare la 2 întreprinderi de stat în proces de restructurare, după cum urmează:

- *inspectie financiară tematică la Î.S. Stațiunea Didactico-Experimentală „Chetrosu”);*
- *inspectie financiară complexă la Î.S. Stațiunea Didactico-Experimentală „Pașcani”).*

În cadrul inspectărilor financiare au fost depistate iregularități și încălcări ale legislației în vigoare din domeniul financiar-contabil, precum și în domeniul retribuirii muncii. Dintre cele mai frecvente încălcări se remarcă:

- *atribuirea unor cheltuieli și costuri la cheltuieli ordinare și necesare a întreprinderii, care nu țin de activitatea de antreprenariat, ce duc la micșorarea profitului și diminuarea defalcărilor în bugetul de stat (cheltuieli legate de amortizarea și de întreținerea mijloacelor de transport, cheltuieli legate de salarizare, admiterea cheltuielilor neregulate legate de sponsorizări și donații);*
- *completarea neregulamentară a foilor de parcurs la mijloacele de transport;*
- *admiterea lipsurilor bunurilor materiale, precum și neînregistrarea în evidența contabilă a patrimoniului public;*

- admiterea creanțelor cu termenul de prescripție expirat și nerecuperarea acestora în termenul stabilit de Codul Civil;
- neefectuarea la finele anului a inventarierii datoriilor și creanțelor, neasigurând astfel confirmarea veridicității datelor contabile și situațiilor financiare;
- ratarea veniturilor în urma neîncheierii contractelor pentru darea în arendă/locațiune a patrimoniului public sau încheierii contractelor la prețuri diminuate comparativ cu cuantumul minim stabilit;
- încheierea acordurilor adiționale privind prelungirea termenelor de locațiune a unor suprafețe ale activelor neutilizate, fără acordul prealabil al fondatorului;
- casarea bunurilor uzate raportate la mijloace fixe, în lipsa autorizației de casare din partea fondatorului;
- lipsa regulamentelor interne privind modalitatea de organizare și desfășurare a achizițiilor de bunuri, materiale și servicii etc.

Despre acțiunile întreprinse întru înlăturarea încălcărilor depistate, entitățile urmează să informeze în scris Inspekția Financiară, în termenii prescriși în actele de control, cu prezentarea documentelor confirmative. De asemenea, rezultatele inspectărilor financiare sunt remise fondatorului/acționarului majoritar corespunzător al entității economice cu capital de stat, pentru întreprinderea măsurilor convenite conform competenței.

De asemenea, se comunică că art.11 alin. (1) al Legii nr.246/2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală (în continuare Legii nr.246/2017) prevede că *situațiile financiare anuale ale întreprinderilor de stat sunt supuse auditului extern obligatoriu, iar situațiile financiare anuale ale întreprinderilor municipale sunt supuse auditului extern obligatoriu în cazul în care acestea fac parte din categoria entităților mijlocii, a entităților mari sau a entităților de interes public, în corespundere cu legislația contabilă*, precum și art. 88 alin. (1) al Legii nr.1134/1997 privind societățile pe acțiuni (în continuare Legii nr.1134/1997) care prevede că *auditul obligatoriu al situațiilor financiare anuale se efectuează la entitatea de interes public și la societatea în care cota statului depășește 50% din capitalul social*.

În această ordine de idei, s-a estimat că auditului obligatoriu al situațiilor financiare *pentru anul 2022*, în temeiul art.11 alin. (1) al Legii nr.246/2017 și art.88 alin.(1) din Legea nr.1134/1997, urmau a fi supuse 116 întreprinderi de stat și 31 societăți pe acțiuni cu capital integral sau majoritar de stat care au fost supuse monitoringului economico-financiar pentru anul 2021 efectuat de către Ministerul Finanțelor.

În același timp, conform art.3 alin.(1) al Legii contabilității și raportării financiare nr.287/2017 (în continuare Legii nr.287/2017), întreprinderea de stat sau societatea pe acțiuni în care cota statului depășește 50% din capitalul social care este entitate mare, face parte din categoria *entităților de interes public*.

La rândul său, potrivit prevederilor art.4 alin.(4) al Legii nr.287/2017, entitatea mare este entitatea care, la data raportării, depășește limitele a două dintre următoarele criterii:

- a) totalul activelor – 318000000 de lei;
- b) veniturile din vânzări – 636000000 de lei;
- c) numărul mediu al salariaților în perioada de gestiune – 250.

În acest sens, conform indicatorilor înregistrați la 31.12.2022, s-a estimat că auditului obligatoriu al situațiilor financiare pentru anul 2022 urmau a fi supuse în total 12 entități de interes public (4 întreprinderi de stat și 8 societăți pe acțiuni în care cota statului depășește 50% din capitalul social).

Astfel, menționăm că la situația din 15 august 2023, au fost prezentate copiile rapoartelor de audit pentru 29 de entități, din care 17 întreprinderi de stat și 12 societăți pe acțiuni aferente situațiilor financiare pentru anul 2022:

-12 societăți pe acțiuni, din care 3 societăți pe acțiuni care corespund criteriilor de entitate de interes public (S.A. „CET-Nord”, S.A. „RED-Nord” și S.A. Combinatul de Vinuri „Cricova”);

-17 întreprinderi de stat, din care 2 întreprinderi de stat corespund criteriilor de entitate de interes public (Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău” și Î.S. „Poșta Moldovei”).

În conformitate cu concluziile emise în rapoartele de audit recepționate de Ministerul Finanțelor se comunică că, pentru situațiile financiare la 8 întreprinderi de stat și 6 societăți pe acțiuni în care cota statului depășește 50% din capitalul social, a fost emisă opinia auditorului fără rezerve, iar pentru situațiile financiare la 9 întreprinderi de stat și 6 societăți pe acțiuni în care cota statului depășește 50% din capitalul social s-a emis opinia auditorului cu rezerve.

De asemenea, în contextul executării prevederilor art.7 alin.(2) lit.n) al Legii nr.246/2017 și art.68 alin.(6) al Legii nr.1134/1997, Ministerul Finanțelor prin scrisorile 17/04-312 din 16.08.2023 și 17-04/313 din 16.08.2023 a expediat Agenției Proprietății Publice și Agenției „Moldsilva” solicitarea privind prezentarea copiilor rapoartelor de audit pentru anul 2022. Prin urmare, Agenția „Moldsilva” prin scrisoarea nr.AM01/03-1609 din 18.08.2023 a anunțat că în cadrul întreprinderilor de stat din subordine se desfășoară procedura de selectare a entităților ce vor audita situațiile financiare pentru anul 2022, iar după finalizarea procesului în cauză, Agenția „Moldsilva” va expedia în adresa ministerului copia raportului de audit.

Totodată, se estimează că auditului obligatoriu al situațiilor financiare pentru anul 2023, în temeiul art. 11 alin. (1) al Legii nr.246/2017 și art. 88 alin. (1) din Legea nr. 1134/1997, urmează a fi supuse 106 întreprinderi de stat și 31 societăți pe acțiuni cu capital integral sau majoritar de stat care sînt supuse monitoringului economico-financiar pentru anul 2022 efectuat de către Ministerul Finanțelor.

IX. Concluzii și recomandări

Unul din motivele care au dus la micșorarea veniturilor entităților a fost criza pandemică din anul 2021-2022. Ulterior, la data de 24.02.2022 instituirea stării de urgență de asediu și de război în Republica Moldova, în urma declanșării conflictului militar din Ucraina, care a dus la asigurarea securității la frontieră, a fluxului de refugiați, riscurile privind securitatea aprovizionării Republicii Moldova cu resurse energetice au generat creșteri de preț la energie, la produse alimentare și nu doar.

Prin urmare, în rezultatul analizei activității economico-financiare a întreprinderilor de stat și societăților comerciale, se remarcă că conflictul militar din Ucraina a avut efecte negative nu doar asupra activității întreprinderilor din sectorul privat, dar și asupra activității întreprinderilor din sectorul public. Conflictul militar din Ucraina a determinat reducerea considerabilă a veniturilor din vânzări și diminuarea profitului, precum și obținerea pierderilor de către majoritatea entităților cu capital de stat.

Astfel, în rezultatul efectuării monitoringului financiar al activității economico-financiare în anul 2022 a întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, în conformitate cu situațiile financiare anuale, datele privind datoria sectorului public, datele Serviciului Fiscal de Stat și Comisiei Naționale a Pieței Financiare, precum și datele Registrului patrimoniului public s-a constatat următoarele:

Valoarea totală a activelor întreprinderilor de stat s-a majorat în anul 2022 cu 2287,8 mil. lei, iar a societăților comerciale cu 11378,7 mil. lei (cu excepția entităților aflate în procedură de insolabilitate/ lichidare).

Tabelul 8.1

*Indicatorii economici generalizați aferenți activității
întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat**

mil. lei

Total	Întreprinderi de stat			Societăți comerciale			TOTAL la 31.12.2022
	01.01.2022	31.12.2022	abaterea	01.01.2022	31.12.2022	abaterea	
1	2	3	4=3-2	5	6	7=6-5	8=3+6
Active	28707,7	31178,7	+2471,0	20054,8	31433,5	+11378,7	62612,2
Capital propriu	15188,5	19609,0	+4420,5	11792,3	19239,6	+7447,3	38848,6
Capital social și neînregistrat	5344,1	5498,1	+154,0	4219,4	11766,4	+7547,0	17264,5
Total creanțe și alte active (imobilizate/circulante)	2145,6	2215,3	+69,7	4315,8	7607,9	+3292,1	9823,2
Datorii (pe termen lung și curente)	13448,0	11244,3	-2203,7	8174,1	12020,1	+3846,0	23264,4
Venituri din vânzări (2021/ 2022)	3508,9	5010,2	+1501,3	17552,9	28402,7	+10849,8	33412,9
Costul vânzărilor (2021/ 2022)	2673,5	4128,7	+1455,2	16200,5	27704,1	+11503,6	31832,8
Cheltuieli, alte decât costul vânzărilor (2021/ 2022)	1013,5	1097,6	+84,1	1348,0	1311,6	-36,4	2409,2
Rezultat total: profit net (pierderi nete) al perioadei de gestiune (2021/ 2022), din care:	19,7	-27,5	-47,2	313,5	53,6	-262,9	+26,1
<i>Cu profit</i>	67	73	+6	15	18	+4	91
<i>Cu pierderi</i>	32	24	-8	15	11	-6	35
<i>Cu rezultat nul</i>	-	2	+2	1	2	+1	4
Achitățile impozitelor și taxelor în BPN (2021/ 2022)	985,5	1211,7	226,2	1091,7	1471,5	+379,8	2683,2

Total	Întreprinderi de stat			Societăți comerciale			TOTAL
	01.01.2022	31.12.2022	abaterea	01.01.2022	31.12.2022	abaterea	la 31.12.2022
1	2	3	4=3-2	5	6	7=6-5	8=3+6
Datorii față de BPN	94,1	85,4	-8,7	1,9	1,5	-0,4	86,9
Dividende/defalcări încasate la bugetul de stat din profitul net obținut în 2022 (la situația din 11.08.2023)	51,543 (166,0% executare față de plan)			178,405 (126,6% executare față de plan)			

**tabelul nu include datele întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat aflate în procedură de insolvență/ lichidare*

Totodată, față de începutul anului 2022, valoarea capitalului propriu al întreprinderilor de stat s-a majorat cu 4420,5 mil. lei, iar societăților comerciale cu 7447,3 mil. lei. Din numărul total al entităților monitorizate, 11 întreprinderi de stat înregistrează, la situația din 31.12.2022 valoare negativă a capitalului propriu (activelor nete), în partea ce ține de societățile comerciale nici una nu înregistrează valori negative ale capitalului propriu.

Potrivit datelor situației de profit și pierdere, întreprinderile de stat au înregistrat venituri din vânzări în mărime de 5010,2 mil. lei, cu 1501,3 mil. lei mai mult decât în anul precedent celui analizat, iar societățile comerciale au înregistrat venituri din vânzări în mărime de 28402,7 mil. lei, sau cu 10849,8 mil. lei mai mult față de anul 2021.

Cu toate acestea, se constată că în anul de gestiune, *întreprinderile de stat au înregistrat per total profit net din activitatea operațională* în valoare de 6,9 mil. lei, iar din alte activități au fost generate pierderi în mărime de 11,8 mil. lei, fapt care a condiționat înregistrarea unei pierderi până la impozitare în sumă de 4,9 mil. lei (față de profitul până la impozitare înregistrat în anul 2021 în mărime de 66,3 mil. lei) și ca rezultat au fost generate pierderi nete a perioadei de gestiune în mărime de 27,5 mil. lei.

De asemenea, *societățile comerciale au înregistrat*, conform rezultatelor anului 2022, *pierderi din activitatea operațională* în sumă de 50,1 mil. lei (cu 403,2 mil. lei mai mult față de anul 2021), iar din alte activități 98,3 mil. lei (cu 75,4 mil. lei mai mult față de profitul înregistrat în anul precedent). Astfel, societățile comerciale supuse analizei au înregistrat per ansamblu în anul 2022 profit net în mărime de 53,6 mil. lei, sau cu 224,5 mil. lei mai puțin față de anul 2021.

La fel, se menționează că, drept rezultat al analizei detaliate a celor mai mari întreprinderi de stat și societăți comerciale, pentru rezultatele anului 2022, după mărimea activelor, veniturilor din vânzări și datoriilor înregistrate (tabelul 2.8 și 3.8), situații economico-financiare înrăutățite se înregistrează la Î.S. „Calea Ferată din Moldova”, Î.S. „Aeroportul Internațional Mărculești”, Î.S. „Moldtranselectro”, Î.S. „Poșta Moldovei”, S.A. „Franzețuța”, S.A. „Termoelectrica” și S.A. „CET-Nord” .

În partea ce vizează datoriile, la situația din 31.12.2022, totalul datoriilor întreprinderilor de stat constituie 11244,3 mil. lei (cu 2203,7 mil. lei mai puțin față de

începutul anului 2022), iar datoriile societăților comerciale 12020,1 mil. lei (cu 3846,0 mil. lei mai mult față de începutul anului 2022).

Referitor la relațiile entităților economice cu bugetul public național, se menționează că, la situația din 31.12.2022, datoriile întreprinderilor de stat față de bugetul public național au constituit 85,4 mil. lei, iar a societăților comerciale 1,5 mil. lei. Obligațiile față de bugetul asigurărilor sociale de stat la întreprinderile de stat constituie 26,6 mil. lei, din care 0,2 mil. lei reprezintă datorii aferente amenzilor, 16,8 mil. lei reprezintă datorii aferente penalităților și 9,6 mil. lei, datorii aferente plăților de bază, iar la societățile comerciale - 0,8 mil. lei, din care 0,5 mil. lei sunt plăți de bază și 0,3 mil. lei - datorii aferente penalităților.

Achitățile pe toate tipurile de impozite și taxe ale întreprinderilor de stat față de bugetul public național, în anul 2022, au constituit 1211,7 mil. lei, iar ale societăților comerciale 1471,5 mil. lei.

Adițional, se informează că la situația din 31.12.2022, unele din întreprinderile de stat și societățile comerciale cu capital integral sau majoritar de stat înregistrează un sold al datoriilor pe împrumuturi recreditate din surse interne și/sau externe față de Ministerul Finanțelor, și anume:

- Î.S. „Moldtranelectro” - 37,2 mil. lei și 1,6 mil. dolari SUA, care reprezintă solduri cu termen expirat;
- Î.S. „Moldelectrica” - 3,1 mil. dolari SUA și 30,4 mil. EURO (împrumutul de stat extern oferit de BERD, BEI și BM);
- Î.S. „Calea Ferată din Moldova” - 23,6 mil. EURO;
- S.A. „Termoelectrica” - 30,8 mil. EURO;
- S.A. „CET-Nord” - 8,4 mil. EURO.

Astfel, volumul total al datoriilor pe împrumuturile recreditate entităților cu capital de stat, recalculat în lei, la situația din 31.12.2022, constituie suma de 5411,2 mil. lei.

În același timp, Î.S. „Moldtranelectro” are *datorie pe împrumutul extern acordat sub garanția statului* în mărime de 0,86 mil. dolari SUA (sau 16,5 mil. lei, ce reprezintă în totalitate sold cu termen expirat).

Este important a evidenția că neachitarea obligațiilor pe creditele acordate sub garanția statului, precum și cele recreditate generează riscul fiscal (financiar) de stingere a datoriilor din contul surselor bugetului de stat.

Recomandări

Urmare a efectuării monitoringului financiar al activității economico-financiare în anul 2022 a entităților economice cu capital de stat, se atestă *necesitatea intensificării continue a eforturilor* autorităților publice competente de îmbunătățire a performanței în special a întreprinderilor de stat, prin *accelerarea inclusiv a*

procesului de restructurare a unor întreprinderi de stat, a căror activitate poate cauza riscuri fiscale pentru bugetul de stat.

La nivelul autorităților publice care administrează entități economice cu capital de stat, este necesar să se întreprindă măsuri eficiente pentru intensificarea supravegherii activității entităților, inclusiv prin:

1. Stabilirea obiectivelor de performanță pentru conducătorii entităților economice cu capital de stat, în vederea aprecierii juste a rezultatelor activității lor;

2. Supravegherea în mod constant a implementării de către entități a unui management eficient în ceea ce privește administrarea bunurilor publice primite în gestiune economică și raportarea sistematică asupra utilizării acestora;

3. Întreprinderea măsurilor convenite în raport cu entitățile cu capital de stat al căror capital propriu este negativ sau mai mic decât capitalul social;

4. Întreprinderea măsurilor continue în raport cu entitățile care sunt înregistrate la I.P. „Agenția Servicii Publice” dar de facto nu desfășoară activitate (*lichidare, reorganizare prin transformare, prin absorbție cu alte entități ce au gen similar de activitate etc.*). Menționăm că în lista întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, au fost identificate întreprinderi de stat și societăți comerciale, care pe parcursul mai multor perioade nu înregistrează activitate, nu prezintă dări de seamă statistice și față de acestea nu a fost intentată procedura de insolvență sau lichidare;

5. Monitorizarea modului de înlăturare, de către entități, a încălcărilor constatate de organele de control/ entitățile de audit. Ca rezultat al examinării rapoartelor de audit prezentate de entități Ministerului Finanțelor, se atestă adesea reflectarea în constatările auditului *a unor și aceleași încălcări/ neconcordanțe* pe parcursul mai multor perioade de gestiune. Respectiv, se impune necesitatea implementării neîntârziată a recomandărilor reflectate în rapoartele de audit, pentru a asigura veridicitatea datelor din situațiile financiare ale entităților cu capital de stat;

6. Asigurarea efectuării auditului obligatoriu al situațiilor financiare la societățile comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, inclusiv și la toate întreprinderile de stat;

7. Luarea deciziilor concrete față de entitățile care, pe parcursul mai multor perioade, nu înregistrează activitate și *accelerarea procesului de reorganizare a întreprinderilor de stat. Referitor la procesul de reorganizare sau dizolvare a entităților economice cu capital de stat, se menționează că:*

• întru executarea art. 19 alin. (3) lit. b) din Legea nr.246/2017, continuă procesul de reorganizare a întreprinderilor de stat prin fuziune (comasare) a celor cu gen similar de activitate în vederea optimizării resurselor și de transformare a unor întreprinderi de stat în instituții publice, care preponderent prestează servicii populației/realizează funcții ale statului. Astfel, se atestă că în perioada 2020 -

decembrie 2022 au fost aprobate o serie de Hotărâri de Guvern cu privire la reorganizarea întreprinderilor de stat în alte forme juridice de organizare. În acest sens, întreprinderi de stat au finalizat procesul de reorganizare (fie prin transformare în instituții publice/societate pe acțiuni, fie prin fuziune cu instituțiile publice noi create);

8. Luarea deciziilor de majorare a capitalului social . *Conform prevederilor Legii nr.18 din 20.02.20* cu privire la modificarea Legii privind societățile pe acțiuni, ce se aplică din 01.01.2021, capitalul social al societăților pe acțiuni nu poate fi mai mic de 600 000 de lei, iar creșterea se va efectua gradual, astfel la nivelul anului 2021, capitalul social al societății pe acțiuni nu poate fi mai mic de 120 000 de lei, iar la sfârșitul anului 2022 de 360 000 lei;

9. Actualizarea cadrului legislativ prin abrogarea/modificarea unor acte normative depășite (spre exemplu necesitatea ajustării Hotărârii Guvernului nr.110/2011 cu privire la unele aspecte ce țin de repartizarea profitului net anual al societăților pe acțiuni cu cotă de participare a statului și al întreprinderilor de stat);

10. Întru consolidarea răspunderii manageriale, pentru gestionarea optimă a resurselor întreprinderii, pe baza principiilor buneii guvernări, de respectat prevederile Legii privind controlul financiar public intern nr.229/2010;

11. Stabilirea și implementarea măsurilor pentru achitarea datoriilor acumulate. În sensul dat, se atrage atenția că cele mai considerabile datorii față de bugetul public național la situația din 31.12.2022, se înregistrează la: Î.S. „Brănești”, Î.S. „Centrul de pregătire a specialiștilor pentru Armata Națională”, Î.S. „Aeroportul Internațional Mărculești”, Î.S. „Calea Ferată din Moldova”, Î.S. „Moldaeroservice”, Î.S. „Stațiunea Didactico-Experimentală „Petricani”, Î.S. „Casa de comerț DIP”, Î.S. „Stațiunea Didactico-Experimentală din Stăuceni”, S.A. „Hotel Chișinău”, S.A. „Drumuri Edineț”, S.A. „Răut”, „IT-Cafe” S.R.L.;

12. Întreprinderea tuturor măsurilor necesare de stingere a datoriilor restante/ achitare a datoriilor conform contractelor încheiate, recreditare prin intermediul Ministerului Finanțelor, precum și cele acordate sub garanția statului, cu o atenție deosebită față de entitățile aflate în procedură de insolvență, întrucât acestea pot deveni obligațiuni convenționale (datorii contingente) de stat, care generează riscul financiar de stingere a acestora din contul surselor bugetului de stat;

13. Elaborarea planurilor de restructurare sau implementarea neîntârziată a planului de restructurare elaborat la acele entități care înregistrează dificultăți financiare considerabile (spre exemplu Î.S. „Calea Ferată din Moldova”, Î.S. „Aeroportul Internațional Mărculești”);

14. Luarea deciziei de reorganizare sau lichidare în cazul întreprinderilor de stat din domeniul irigației și gospodăririi apelor, științei, agriculturii și mediului etc., care în mare măsură, înregistrează pierderi din activitatea desfășurată.

La fel, la nivelul organelor de conducere a entităților economice cu capital de stat, în vederea asigurării procesului de administrare eficientă a proprietății de stat, este importantă întreprinderea măsurilor de rigoare întru îmbunătățirea situației economice, prin:

1. raționalizarea cheltuielilor;
2. evitarea cheltuielilor neîntemeiate și neregulamentare;
3. elaborate unor planuri anti-criză;
4. reducerea unor costurilor fixe;
5. raționalizarea resurselor energetice;
6. monitorizarea riguroasă a creanțelor entităților și anume a modului de recuperare al acestora, pentru a evita apariția creanțelor dubioase, compromise care nu pot fi recuperate și care generează pierderi financiare pentru entitate. În sensul dat, se comunică că potrivit rezultatelor inspectărilor financiare, precum și examinând rapoartele auditorilor asupra situațiilor financiare ale entităților cu capital de stat, se atestă că una din problemele comune cu care se confruntă entitățile cu capital de stat, este managementul inefficient al creanțelor, datorită faptului că nu se efectuează inventarierea anuală a acestora;
7. diminuarea datoriilor comerciale, precum și cele față de instituțiile financiare;
8. prevenirea formării de stocuri supranormative și valorificarea operativă a celor existente (devenite disponibile);
9. creșterea calității serviciilor prestate;
10. implementarea sistemului de control intern la nivel de entități, în corespundere cu cerințele legislației contabile în vigoare, a managementului riscurilor de corupție, asigurarea transparenței procedurilor de achiziții, precum și a activității desfășurate prin publicarea informațiilor obligatorii pe pagina web etc.
11. administratorului i se recomandă pentru perioada de gestiune a anului 2022 de a întocmi și transmite o circulară entităților în care să solicite înlocuirea și completarea în mod corespunzător, conform Legii contabilității și raportării financiare nr.287/2017 a anexelor la situațiile financiare;
12. actualizarea sau întocmirea după caz, a regulamentelor interne necesare desfășurării activităților entităților. Ca urmare a informațiilor din prescripțiile Inspecției Financiare, se constată că în mare parte lipsesc Regulamente privind achizițiile;
13. necesitatea de instruire a personalului, întru evitarea lacunelor în abilitățile profesionale ale angajaților, prin participarea la cursuri, seminare, etc. Se atestă la unele entități o slabă pregătire a personalului responsabil de înregistrarea faptelor economice (omisiunea de înregistrare, înregistrare eronată, etc).